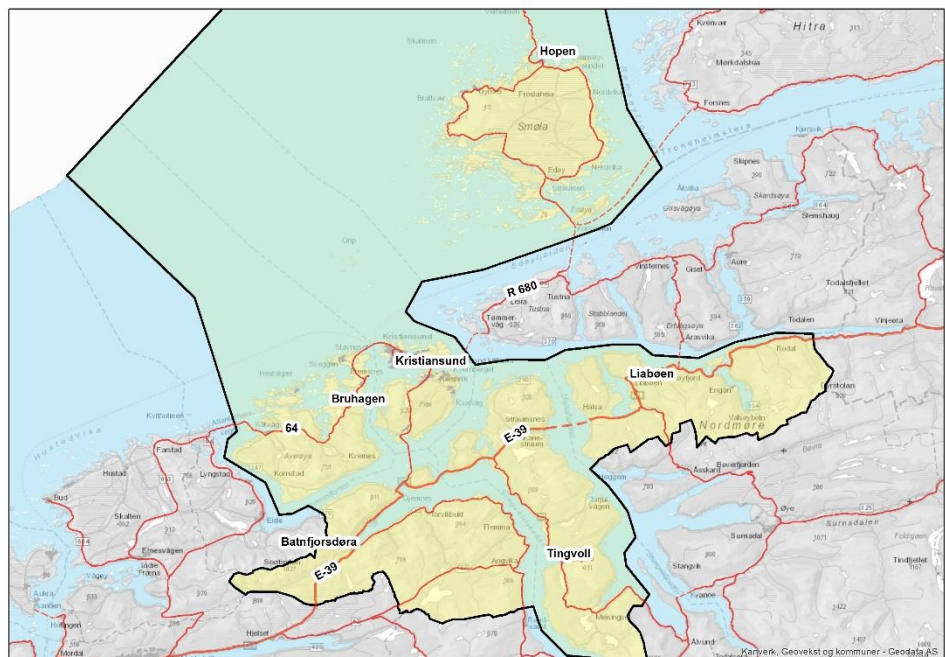

Rapport om **Interkommunalt** **samarbeid, nærings- og** **arealutvikling for Smøla,** **Halsa, Kristiansund,** **Averøy, Gjemnes og** **Tingvoll kommuner**

Sluttrapport 9.3 2015

1 Innhold

2	Forord	4
3	Sammendrag og konklusjoner	7
4	Utfordringsbildet og viktige trender som berører tjenestesamarbeid, nærings og arealutviklingen	11
4.1	Tjenestesamarbeid	11
4.2	Nærings- og arealutvikling	13
5	Interkommunalt tjenestesamarbeid	17
5.1	Eksisterende interkommunalt tjenestesamarbeid	17
5.1.1	Samarbeid mellom alle 6 kommunene	17
5.2	Overordnede tilrådinger og prinsipper for interkommunalt tjenestesamarbeid	17
5.2.1	Hovedmålsetting og avgrensing	17
5.2.2	Krav til kommunen som påtar seg vertskommuneforpliktelser	18
5.2.3	Kjennetegn for tjenester, tjenesteyting og tjenesteproduksjon i vertskommunesamarbeidet	18
5.2.4	Demokratiperspektivet	19
5.2.5	Organisering, styring og ledelse	19
5.2.6	Samlokalisering og særegenheter	20
5.2.7	Kompetansemiljøer og bemanningsdimensjonering	20
5.2.8	Økonomiske og strukturelle rammebetingelser	20
5.3	Sentrale gevinster i tjenestesamarbeidet	21
5.3.1	Økonomiske besparelser og stordriftsfordeler	21
5.3.2	Tilnærming	21
5.3.3	Sparepotensiale	22
5.3.4	Kapabilitet (kompetanse og kapasitet)	24
5.4	Anbefalinger for interkommunalt tjenestesamarbeid basert på vertskommuneløsning	24
6	Næringsutvikling	25
6.1	Næringsliv i Kristiansundregionen	25
6.2	Drivkrefter som påvirker næringslivet i regionen	27
6.3	Grunnlag for satsingsområder	28
6.4	Tema for satsingsområder	29
6.4.1	Petroleum og energi	29
6.4.2	Havbruk og fiskeri	30
6.4.3	Reiseliv og opplevelsesnæringer	31
6.4.4	Handel og service	32
6.4.5	Nyskaping og omstilling	32

6.4.6	Kompetanse.....	33
6.4.7	Infrastruktur og arealutnyttelse:.....	33
6.4.8	Omdømme.....	34
6.4.9	Andre mulige satsingsområder	34
6.5	Visjon – Kristiansundregionen om 20 år	35
6.6	Samarbeid om næringsutvikling	35
7	Petroleumsnæringen – baser og sjøretta areal.....	37
7.1	Hovedpunkter fra ringvirkningsanalysen.....	37
7.2	Arealutviklingen for petroleumsbaserte sjøretta virksomhet – aktiviteter, areal potensial og tilgjengelighet.....	38
7.2.1	Lokalisering av sjøretta areal for petroleumsnæringen og tilgjengelighet	39
7.3	Basevirksomheten	39
7.3.1	Vestbase Kristiansund	40
7.3.2	Vestbase Averøy	42
7.3.3	Kristiansund Base Averøy.....	44
7.3.4	Husøya	45
7.4	Andre sjøretta areal som kan nyttes for petroleumsvirksomheten	46
7.4.1	Fiskeribasen Teistholmen/ Bentnesset.....	46
7.4.2	Høgset Terminalen – Gjemnes	47
7.4.3	Einset – Tingvoll	48
7.5	Petroleumbasert sjøretta industri	49
7.5.1	Dale Industripark - Sterkoder og Aibel.....	49
7.5.2	Oss nor	51
7.6	Oppsummering baser – sjøretta areal næringsareal.....	52
7.6.1	Basevirksomheten	52
7.6.2	Andre sjøretta areal som kan nyttes for petroleumsvirksomheten	52
7.6.3	Petroleumbasert sjøretta industri	52
8	Vedlegg.....	53
8.1	Forholdet til Kommunereformen (mulighetsnotat).....	53
8.2	Liste over personer som er intervjuet til interkommunalt tjenestesamarbeid:	55
8.3	Tabeller og figurer	56
8.3.1	Tabell befolkning: høyeste fullførte utdanning	56
8.3.2	Tabell: Sammenlikning av sysselsetting i hovednæringer over tid	57
8.3.3	Tabell: Omsetning av detaljvarer, Kristiansundregionen.....	58
8.3.4	Tabell: Omsetning av dagligvarer, Kristiansundregionen	58
8.3.5	Tabell: Kommunenes satsingsområder i næringsutvikling	59
8.4	Liste over personer som er intervjuet til nærings- og arealutvikling:	61

8.5Deltakerliste workshop om næringsutvikling.....	62
--	----

2 Forord

Kommunene Averøy, Gjemnes, Kristiansund, Halså, Smøla og Tingvoll på Nordmøre deltar i kommunaldepartementets byregionprogram. Formålet med programmet er å gjøre kommunene bedre i stand til å sikre gode forhold for bosetting og næringsliv, samt å sikre at innbyggerne og næringslivet i kommunene også i framtida får kommunale tjenester av god kvalitet. I programmet skal ulike former for forpliktende samarbeid utredes og belyses, alt fra interkommunale samarbeidsordninger, via vertskommunemodeller til endringer i kommunestrukturen jfr Kommunereformen. Videre får kommunene her utredet mulige måter å få til økt integrasjon av kommunenes areal- og næringsutvikling for verdiskaping og samfunnsmessige gevinster. Herunder at regionen skal kunne nyttiggjøre seg vekstimpulser fra et petroleumsrelatert næringsliv, samtidig som en ønsker en geografisk balansert utvikling, der også et sterkt landbruk og kulturnæringer inngår. Oppdraget analyserer og vurderer konsekvensene, forutsetningene og belyser felles gevinstmuligheter.

Halså, Aure og Smøla kommuner hadde innledningsvis observatørstatus i prosjektet. Halså og Smøla kommuner gjorde beslutninger om å bli involvert i dette prosjektet etter nyttår, noe som krevde noe mer tids- og ressursbruk enn opprinnelig planlagt. En økning av antall deltakerkommuner førte imidlertid til et bredere beslutningsgrunnlag, økt mulighetsrom og bedre regional balanse i vurderingene av lokal kompetanse, areal- og næringsliv. Oppdraget har blitt utført av rådgiverne Anne Solheim, Even Lind og Sven Haugberg fra Asplan Viak og Vegard Sjøstad og Trygve Sivertsen fra PwC, med sistnevnte som prosjektleder. Frode Myrdal i PwC har vært ansvarlig partner på oppdraget.

Prosjektet har vært ledet av en aktiv og velfungerende arbeids- og styringsgruppe bestående av deltakerkommunenes rådmenn, kommuneplanleggeren i Kristiansund og tre valgte representanter fra arbeidstakerorganisasjonene i de respektive kommunene. Vi vil rette en særskilt takk for ekspedit oppfølging og inspirerende drøftelser underveis i arbeidet til kommuneplanlegger og leder av styringsgruppen; Odd-Arild Bugge i Kristiansund kommune.

Med vennlig hilsen

Frode Myrdal
Partner

Trygve Sivertsen
Direktør

Ansvar

Denne rapporten er utarbeidet av PricewaterhouseCoopers (PwC) i samarbeid med Asplan Viak for Tingvoll, Gjemnes, Averøy, Kristiansund, Halså og Smøla i samsvar med kontrakt av 3.10 2014, og tilleggskontrakt jf. Forskrift om offentlige anskaffelser § 14-4 j.

Våre vurderinger bygger på faktainformasjon som har fremkommet gjennom spørreundersøkelse og i intervjuer med de involverte og definerte aktørene og i relevant dokumentasjon som har blitt gjort tilgjengelig for oss. Vi anser våre kilder og vårt informasjonsgrunnlag som pålitelig, men PwC garanterer ikke for at dette er fullstendig, korrekt og presis. Fremlagt informasjon må ikke oppfattes å være verifisert av PwC.

Aktørene har rett til å benytte informasjonen i denne rapporten i sin virksomhet, i samsvar med inngått avtale og kontrakt. Rapporten er å betrakte som et offentlig dokument i hht offentlighetsloven. PwC påtar seg ikke noe ansvar for tap som er lidt av næringsutviklingsaktørene, eller andre som følge av at vår rapport eller utkast til rapport er distribuert, gjengitt eller på annen måte benyttet i strid med disse bestemmelsene eller gjeldende avtale.

PwC beholder opphavsrett og alle andre immaterielle rettigheter til rapporten samt ideer, konsepter, modeller, informasjon og know-how som er utviklet i forbindelse med vårt arbeid.

3 Sammen drag og konklusjoner

Rapporten er utarbeidet for å svare på mandatet gitt av deltakerkommunene. For å sikre uavhengighet i arbeidet og resultat, har PwC og Asplan Viak hatt en selvstendig rolle knyttet til tilnærming, datainnsamling og metode. Relevant dokumentasjon, sentrale veiledere, intervjuer av nøkkelpersonell og personer i alle seks kommunene, workshops og drøftinger og konklusjoner fra arbeidsmøter i styringsgruppen har lagt grunnlag for funn og anbefalinger.

I lys av Kommunereformen er det stor sannsynlighet for at alle pågående samarbeid nå må vurderes på nytt i forhold til formål, aktører, organisering og nytteverdi. Kommunereformen tar til orde for å skjele til såkalte «hverdagsregioner» når ny kommunestruktur skal etableres. I dette ligger det å tenke naturlige bo-, arbeids- og næringsregioner, men også historisk forankrede måter for samhandling, transport og handel. Samarbeidet mellom de seks kommunene vil langt på vei dekke innen begrepet «hverdagsregion» og samlet ha en populasjon som er dekkende. Med sin arbeidsplassdekning på 91% i sekskommuneregionen, ser det likevel ut som Kristiansund, Averøy og Tingvoll er tette integrert i dette arbeidsmarkedet.

De seks kommunene deltar hver i ca. 40 formelle samarbeider, dels seg imellom, og dels med andre kommuner i fylket. Motivasjon og begrunnelsene for de ulike interkommunale samarbeidene ligger i styrking av faglig kompetanse, hindre unødig dobbeltarbeid, sikre samordnet, effektiv ressursutnyttelse, hindre kapasitetsmessig sårbarhet og styrke kvaliteten på de tjenester som inngår i samarbeidet. Kjennetegnende for samarbeidet her er at Gjemnes og til dels Tingvoll kommuner søker sitt samarbeid med kommunene i Romsdal, mens Kristiansund og Averøy gjerne holder seg til kommunesamarbeid på Nordmøre. Halså har flere samarbeider med Rindal og Surnadal, mens Smøla ofte orienterer seg mot Kristiansund og Aure. Kristiansund kommune inngår naturlig nok i de fleste interkommunale samarbeidskonstellasjoner på Nordmøre. Samarbeidsformene er i hovedsak organisert som aksjeselskaper, interkommunale selskaper og samarbeid etter kommunelovens §27 med eget styre. Svært få av samarbeidene er basert på vertskommunemodellen etter kommunelovens §28 b – c. Begrunnelsene for valg av samarbeidsorganisering er varierende og til dels fraværende. Styringsgruppen har i dette arbeidet vurdert og besluttet at samarbeid basert på «Vertskommunemodellen uten felles folkevalgt nemd» skal ligge til grunn for utredningen av aktuelt tjenestesamarbeid mellom de seks kommunene jfr. Kommunelovens § 28 b.

De tjenester som potensielt vil inngå i et bredt vertskommunesamarbeid er i hovedsak knyttet til:

- Administrative støtte- og servicefunksjoner
- Faglige stabsfunksjoner innen planlegging, oppfølging og utvikling
- Regelorientert saksbehandling og operativ tjenesteyting

Tjenestene som har blitt valgt ut er kvantifiserbare når det gjelder anslag på årsverk og være del av et større tjenesteområde som inviterer til utvikling og ekspansjon. Følgende krav bør stilles til den kommune som påtar seg vertskommuneansvar på vegne av deltakerkommunene i samarbeidet:

- Attraktivt, relevant og konkurransedyktig fag- og kompetansemiljø basert på heltidsstillinger
- Kapasitet for kostnadseffektiv tjenesteyting og tjenesteproduksjon uavhengig av geografi, reisetid og svingninger i behov
- Konkurransedyktighet på tilgjengelighet, kvalitet og pris i tjenesteleveransen
- Sterk motivasjon og vilje for å påta seg vertskommuneansvar og bygge opp kompetanse
- Solid økonomisk fundament for tjenesteproduksjonen og tjenesteytingen og med langsiktig støtte fra deltakerkommunene

Alle seks kommunene i samarbeidet har tilstrekkelig kapasitet i sine rådhuslokaler til å huse vertskapsansvaret for aktuelt tjenestesamarbeid. I tillegg legges det i prinsippet opp til at all ordinær tjenesteyting og myndighetsutøvelse som krever høy grad av fysisk nærhet til brukerne, lokalkunnskap og lokalpolitisk skjønn samt tilgjengelighet overfor innbyggere, besøkende og investorer, fortsatt skal ha sitt utspring i de respektive kommunene sine rådhus.

Utvelgelsen av hvilke av de seks kommunene som skal være vertskapskommune for hvilke tjenester må bygge på prinsippene om:

- Effektiv reisetid og reisemåter for ansatte og brukere og vilje for å påta seg vertskommuneansvar og bygge opp kompetanse
- Desentraliseringsvilje
- Styrking av fagmiljøer, ekspansjonsmuligheter og omdømme
- Ytterligere konsentrasjon av pågående interkommunalt samarbeid

Dersom det fastslås at overføring av virksomhet fra samarbeidskommune til vertskommune er virksomhetsoverdragelse, skal ansettelsesforholdet til ansatte som tidligere har utført det aktuelle arbeidet i samarbeidskommunen, overføres til vertskommunen med de samme lønns- og arbeidsvilkår. Det er helt sentralt for å lykkes at man har en god og tydelig dialog med arbeidstakerorganisasjonene i hele omstillingsprosessen og at denne er godt forankret i lov og avtaleverket. Finansieringsopplegget for driften av vertskommunesamarbeidet anbefales basert på et omforent basistilskudd som er likt for alle de seks kommunene og supplert med overføringer basert på de samarbeidende kommunenes innbyggertall. Utgangspunktet vil i hovedsak være knyttet til valgt tjenestesamarbeid, personal- og utstyrs kostnader og finansiering av nødvendige investeringer.

Økonomiske besparelser oppnås i de samarbeidene der det er stordriftsfordeler i form av spesialisering av tjenesteutførelse og følgelig økt produktivitet og investering i felles anlegg og utstyr. Ofte vil det man sparer i tjenestesamarbeidet tas ut gjennom å forbedre tjenestekvalitet og til utvidelse av tjenestenes innhold. Besparelsene ved samarbeid er større for småkommunene enn for de større. Hvor store de økonomiske besparelsene er henger nært sammen med hvilke oppgavetyper det samarbeides om. Prosjektets ramme tillot ikke en omfattende analyse for å beregne innsparingspotensial. Det er likevel gitt eksempler som kan gi en god indikasjon på innsparingspotensial. Beregningene er basert på tilgjengelige KOSTRA tall for de seks kommunene.

De seks kommunene ønsket å etablere felles satsing på strategisk næringsutvikling. En felles satsing på næringsutvikling for kommunene i Kristiansund regionen skal bidra til en mer balansert næringsutvikling, og være et viktig virkemiddel for kommunenes arbeid med utvikling av konkurransedyktige næringsklynger og virksomheter. En felles satsing på næringsutvikling vil samordne ressurser og satsinger og styrke den regionale vekstkraften. Det bør være en kontinuitet mellom det arbeidet som gjøres med næringsutvikling i dag og et fremtidig samarbeid.

Basert på kommunenes egne næringsplaner, workshop med nøkkelpersoner i næringsliv, organisasjoner og offentlig sektor, og intervju av personer med bakgrunn fra kommuner og næringsliv, har vi arbeidet fram et felles grunnlag for satsing på næringsutvikling. Det er identifisert drivkrefter, foreslått satsingsområder og utfordringer og muligheter innenfor disse. Videre er det gitt forslag til visjon som kan arbeides videre med, og identifisert muligheter og utfordringer for videre organisering av samarbeidet.

Når det gjelder næringsstruktur, så er enkelte næringer til stede i alle kommunene, mens andre har tydelige geografiske tyngdepunkt. Varehandel finnes for eksempel i alle kommuner, det samme gjør landbruk. Petroleumsrettet virksomhet har tydelig tyngdepunkt i Kristiansund, men det er også noe aktiviteter på Averøy. Videre er det tyngdepunkt innen fiskeri og havbruk på Smøla og Averøy, men havbruksnæring finnes også i Tingvoll, Halså og Gjemnes. Det er sterke industribedrifter i flere bransjer i regionen. Totalt er det vel 18 000 sysselsatte i de seks kommunene. Fra 2008 til 2013 har den samlede sysselsettingen i regionen økt med vel 3 prosent. Den sterkeste økningen i sysselsettingen finner vi innen petroleumsrettet virksomhet. Den sterkeste nedgangen i sysselsetting finner vi innen primærnæringer og fiskeforedling og næringsmiddelindustri.

Viktige drivkrefter som påvirker utviklingen i regionen er: globalisering, teknologisk utvikling, etterspørsel energi og oljepris, sentralisering, tilgang til infrastruktur, kommunereform og tilgang til kompetanse. Disse driverne påvirker igjen utviklingen innen strategiske satsingsområder.

Vi har identifisert og foreslått fire næringsrettede og fire næringsnøytrale satsingsområder:

- Petroleum og energi
- Havbruk og fiskeri
- Reiseliv og opplevelsesnæringer
- Handel og service
- Nyskaping og omstilling
- Kompetanse
- Infrastruktur og arealutnyttelse
- Omdømme

I samarbeidet har kommunene behov for felles visjon for næringsutvikling. Visjonen bør ha en utforming som næringsliv og kommunene kjenner seg igjen i.

Her er forslag til visjoner som fikk mest oppslutning på workshop med næringsliv, organisasjoner og offentlig sektor:

- *Der muligheter kan bli virkelige.*
- *Framoverlent samspill*
- *Fra Æ, E eller I til Vi*
- *Fra fragmentering til samspill*
- *Kristiansundregionen – sentralt sted å spire og blomstre*

Kristiansund regionen har et godt utbygd virkemiddelapparat, og det er flere organisasjoner og møteplasser der næringsliv og offentlig sektor møtes. Til sammen har regionen mange årsverk som jobber med næringsutvikling, men det er også mange små aktører, og til dels uklare grenser mellom organisasjoner og ansvarsområder. Utfordringer i organisering av næringsarbeidet er blant annet at det er mange «stillingsbrøker», noe som begrenser muligheter for profesjonalisering. Videre er det også mange små næringsforeninger, med varierende aktivitetsnivå. Det ligger muligheter for utvikling av næringsarbeidet i å samle deltidsstillingene for næringsutvikling i en felles enhet med økt profesjonalisering og bransjekunnskap. Det samme gjelder veiledningstjenester for etablerere, næringshage og inkubator. Næringslivet kan organisere de ulike næringsforeningene i en felles regional enhet og slik bli en tydeligere aktør på vegne av næringslivet og i næringslivet. Det samme gjelder næringsforaene som består av representanter fra næringsliv og offentlig.

Når det gjelder petroleumsretta næringsarealer er det Vestbase Kristiansund som er den dominerende forsyningsbase for feltene i Norskehavet. Basen med sin beliggenhet har stort sett utnyttet tilgjengelig areal det vil si cirka 650 dekar. De har regulert inn en utvidelse på fylling i vest på 35 dekar. De kan også bygge ut et havnebasseng, men her er det en vurdering av hva som er funksjonelt og kostnader. Videre utvikling på egen tomt må skje ved ombygginger, organisering og fysisk tilrettelegging av funksjonelt arealutnytting.

Vestbase Averøy har store utviklingsmuligheter. Det første byggetrinn utgjør 80 dekar. På sikt kan det legges til rette for mer enn 200 dekar basevirksomhet. Kristiansund Base Averøy ligger på vestre deler av dette baseområde og har et areal på om lag 60 dekar.

Det fins også et baseområdet på Husøy blandet med noen annen virksomhet. På Husøy inngår mer enn 230 dekar i kommuneplan som kan nyttes til baseformål og havn/industri. På Bolgneset er det i tillegg vist areal på om lag 180 dekar som også kan tilrettelegges til samme formål.

Det kan synes som om det er tilrettelagt for arealer til baseformål i Kristiansundsområdet (Bremnesbassenget) for betydelig tid framover etter som en bygger ut Vestbase Averøy og Husøyområdet og gjør nødvendige forbedringer på Vestbase Kristiansund.

På Høgset terminalen i Gjemnes er mer enn 20 dekar tilrettelagt for dagens terminal og det er fremtidige muligheter for utvidelse slik at om lag 100 dekar kan inngå som sjøretta næringsområde.

På Einset i Tingvoll er det lagt til rette for næringsareal på 80 dekar hvorav 25 dekar kan sies å være sjøretta.

Fiskeribasen på Teistholmen / Bentneset har åpnet for annen næring enn fiskeribasert og dette kan også gi muligheter for petroleumsvirksomheten. Dette kan dreie seg om 50 dekar pluss eventuelle omdisponeringer.

Umoë Sterkoder er lokalisert i Kristiansund og eier industriområder i Melkvik og på Dale (Dale Industripark), til sammen ca 150 dekar. I henhold til kommuneplan er det også muligheter for noe utvidelser i sjøområdene. Melkvik-eiendommen er i sin helhet utleid til Aibel AS.

Oss-nor er lokalisert i Kristiansunds havneområde som et næringsområde med dypvannskai og med et areal på om lag 15 dekar.

4 Utfordringsbildet og viktige trender som berører tjenestesamarbeid, nærings og arealutviklingen

4.1 Tjenestesamarbeid

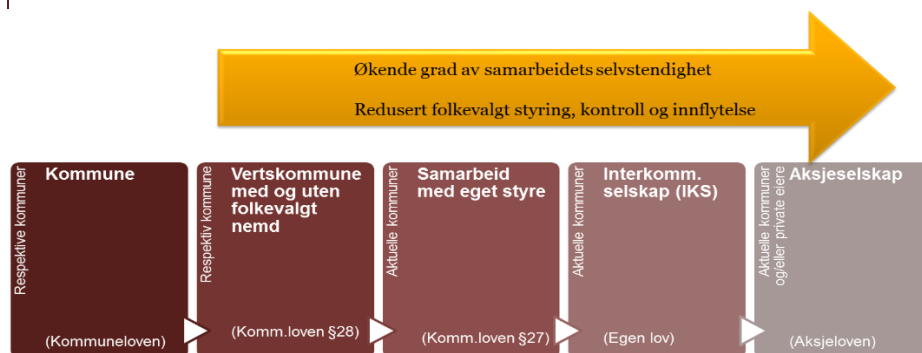
Med utgangspunkt i nåværende kommunelov har kommunene fått et relativt stort handlingsrom når det gjelder valg av styringsformer. Det store samarbeidsomfanget mellom kommunene forutsetter at de folkevalgte har både kunnskap og bevissthet om omfang, innhold og styringsmuligheter av de ulike samarbeid kommunen er involvert i. Per i dag er det om lag 850 formelle interkommunale samarbeid i Norge og som fordeler seg nokså likt mellom samarbeid etter kommunelovens § 27, vertskommunesamarbeid etter samme lovs § 28, aksjeselskap (AS) og interkommunale selskap (IKS). I tillegg kommer de mer avtalebaserte samarbeidene¹. Kommunene Averøy, Kristiansund, Gjemnes, Tingvoll, Smøla og Halså deltar hver i ca. 35 - 40 formelle samarbeider, dels seg imellom, og dels med andre kommuner i fylket. Antall områder hvor det inngås interkommunalt samarbeid er økende og i flere sammenhenger etablert som et alternativ til kommunesammenslåinger jfr. Kommunereformen.

Motivasjon og begrunnelsene for de ulike interkommunale samarbeidene ligger i styrking av faglig kompetanse, hindre unødig dobbeltarbeid, sikre samordnet, effektiv ressursutnyttelse, hindre kapasitetsmessig sårbarhet og styrke kvaliteten på de tjenester som inngår i samarbeidet. De ulike statlige reformene som eksempelvis Kommunereformen og Samhandlingsreformen understøtter ytterligere behovet for interkommunal tenkning, styring og organisering. Herunder ligger også de demografiske utviklingstrekkene i befolkningen og konkurransen om faglig og kompetent arbeidskraft. Personer med fagkompetanse søker seg nå i stadig større grad til arbeidsplasser hvor det er eller bygges opp attraktive fagmiljøer som sikrer god faglig utvikling for den enkelte medarbeider.

Utfordringene for de ulike samarbeidsordningene er hvordan de samarbeidende kommunene best kan ivareta folkevalgt innflytelse og kontroll samtidig som samarbeidet skal ha nødvendig selvstendighet i sin oppgaveløsning. Utfordringene ligger der enten samarbeidet er knyttet til myndighetsutøvelse, administrative støttefunksjoner, faglige utviklingsoppgaver eller mer tradisjonell operativ tjenesteyting. De mest vanlige lovfestede organisasjonsmåtene for interkommunalt samarbeid er belyst i modellen under. Vi har valgt å se bort fra modellen med «Samkommune» da denne er foreslått avvirket². Her angis også i hvilken samarbeidsform folkevalgt styring og innflytelse er best ivaretatt og hvor graden av selvstendighet for samarbeidsenheten er størst.

¹ KS 2013

² Kommuneproposisjonen 2015

Styringsgruppen har i dette arbeidet vurdert og besluttet at samarbeid basert på «Vertskommunemodellen uten felles folkevalgt nemd» skal ligge til grunn for utredningen av aktuelt tjenestesamarbeid mellom de seks kommunene jfr. Kommunelovens § 28 b om «Administrativt vertskommunesamarbeid». Bestemmelsene om vertskommunemodellen trådte i kraft 1.1 2007 og er en del av kommunelovens kap. 5³. Modellen etter § 28 b har ingen organisatorisk overbygning i form av et felles folkevalgt organ. Følgelig kan ikke avgjørelser i saker av prinsipiell betydning og myndighetsutøvelse delegeres til vertskommunen. En nær parallell til modellen er samarbeid med utpekt vertskommune iht kommunelovens § 27, men da med en organisatorisk overbygning i form av et eget styre.

Å inngå et administrativt vertskommunesamarbeid innebærer at samarbeidskommunen delegerer til vertskommunens rådmann å utføre de oppgaver og treffe avgjørelser i de typer saker som inngår i samarbeidsavtalen. Delegeringen skjer formelt ved at kommunestyret i samarbeidskommunen gir instruks til egen rådmann om å delegere myndigheten sin til rådmannen i vertskommunen. Modellen med administrativt vertskommunesamarbeid er særlig egnet for samarbeidsområder som er mer regelstyrte og som krever særskilt kompetanse for å bruke et faglig godt skjønn. Når samarbeidskommunen delegerer myndighet til vertskommunen, innebærer dette ikke at førstnevnte kommune gir fra seg eller overfører myndigheten. Samarbeidskommunen kan som utgangspunkt når som helst trekke den delegerte myndigheten tilbake og/eller utøve myndigheten selv.

Kommunereformen tar til orde for å skjele til såkalte «hverdagsregioner» når ny kommunestruktur skal etableres. I dette ligger det å tenke naturlige bo-, arbeids- og næringsregioner, men også historisk forankrede måter for samhandling, transport og handel. Samarbeidet mellom de seks kommunene vil langt på vei dekke innen begrepet «hverdagsregion» og samlet ha en populasjon som er dekkende. Med sin arbeidsplassdekning på 91% i sekskommuneregionen, ser det likevel ut som Kristiansund, Averøy og Tingvoll er tette integrert i dette arbeidsmarkedet.

Imidlertid kan det se ut til at kommunene Tingvoll, Halså og Gjemnes har valgt en viss orientering mot naboregioner i sør og øst. Fra Gjemnes er det eksempelvis tre ganger så mange pendlere til Molde som til Kristiansund. For Smøla er det Kristiansund som peker seg ut som den naturlige bytilknyttingen, men samtidig har Smøla relativt liten utpendling samlet sett. Fra Halså er det dobbelt så mange som pendler til Surnadal som til de fem andre samarbeidskommunene i prosjektet. Situasjonen forsterkes gjennom alle de ulike interkommunale tjenestesamarbeid som er etablert mellom kommunene i regionen.

Basert på pendlingsmønster er det vanskelig å påstå at de seks kommunene utgjør et felles bo- og arbeidsmarked og en samlet naturlig «hverdagsregion». Det er heller ikke fergefri forbindelse mellom alle seks kommunene, noe som understøtter konklusjonen. Et «mulighetsnotat» vedrørende kommunereformen følger som særskilt vedlegg til denne rapporten jfr kap. 8.1.

³ Ot.prop. nr. 95 (2005-2006)

4.2 Nærings- og arealutvikling

Næringslivet har sin virksomhet uavhengig av kommunegrensene. God offentlig tilrettelegging og tjenestetilbud er viktigere enn kommunegrenser. I takt med at infrastruktur bygges ut, vokser også de funksjonelle bo- og arbeidsmarkedsregionene. Næringslivets utfordringer og bruk av offentlige tjenester varierer lite fra kommune til kommune. Ved å samordne ressursene til næringsutvikling kan kommunene tilby bedre tjenester både når det gjelder kapasitet og kompetanse. Når det gjelder næringsarealer, boliger og annen infrastruktur er det ofte gunstig for næringsliv og innbyggere om nabokommuner samordner arealplanlegging

Her ser vi på et overordnet utfordringsbilde knyttet til det regionale arbeidsmarkedet, behov for nye arbeidsplasser, pendling og kompetanse (utdanningsnivå). Utfordringer knyttet til utvikling i enkelt næringer er omtalt i kapittel om grunnlag for felles satsing på næringsutvikling.

Arbeidsplassdekning og pendlingsmønster

Arbeidsplassdekning er antall arbeidsplasser i forhold til befolkning i yrkesaktiv alder. I en integrert arbeidsmarkedsregion vil vi forvente å finne en viss grad av pendling mellom kommunene. Ofte er det en ubalanse i pendlingsmønsteret, ved at innpendling til bykommunen eller kommuner med større hjørnesteinsbedrifter er større enn pendlingen i motsatt retning.

Tabellen under viser arbeidsstyrke, sysselsatte ledige, samt tall for pendling til og fra kommunene. Dette er grunnlag for å beregne arbeidsplassdekning i kommunene.

År 2013	Kristiansund	Averøy	Gjemnes	Tingvoll	Halsa	Smøla	Regionen samlet, 6 kommuner
Yrkesaktive	12 233	2 964	1 341	1 480	799	1 101	19 918
Arbeidsledige	272	28	16	13	9	16	354
Sysselsatte	12 230	2 278	819	1 023	657	1 028	18 035
Nettopendling	-3	-686	-522	-457	-142	-73	-1 883
Arbeidsplassdekning	100 %	77 %	61 %	69 %	82 %	93 %	91 %

Tabell 1 Arbeidsplassdekning, tall for arbeidsstyrke, ledighet og pendling 2013. Kilde: SSB/Panda

Til sammen har de seks kommunene en arbeidsplassdekning på 91 prosent. Av de seks er det kun Kristiansund som har full dekning av arbeidsplasser. I Kristiansund er det balanse mellom inn- og utpendling fra kommunen, mens det i de andre kommunene er netto utpendling. Av distriktskommunene er det Smøla som har størst arbeidsplassdekning, på 93 prosent. Også Halså kommune kommer relativt bra ut med en dekning på 82 prosent. Når det gjelder pendling er det størst antall pendlere fra Averøy, mens det er lavest prosentandel arbeidsplassdekning i Gjemnes.

Ser vi på retningen i pendlingsstrømmene mellom kommunene i regionen og mot tyngdepunkt i fylkets arbeidsmarked, så ser vi at det er en betydelig andel pendling også inn/ut av Kristiansundsregionen. I oversikten nedenfor viser mørk farge antall som er sysselsatt i bostedskommunen. Lys farge viser pendling til eller fra kommunen. Vi ser at det for eksempel er 548 arbeidstakere som pendler fra Averøy til Kristiansund, mens det er 175 som pendler fra Kristiansund til Averøy. For å vise en større del av pendlingen har vi valgt å også ta med pendling mellom kommunene og hhv Molde og Ålesund.

		Til region							
		Kristiansund	Averøy	Gjemnes	Tingvoll	Halsa	Smøla	Molde	Ålesund
Fra region	Kristiansund	10342	175	23	25	4	22	246	82
	Averøy	548	1928		1		2	56	35
	Gjemnes	108	4	656	10	1		353	9
	Tingvoll	204	4	10	911	14	3	43	9
	Halsa	37	2	2	6	541		8	3
	Smøla	58	4			1	939	4	4
	Molde	105	17	50	4	4	1	11680	174
	Ålesund	41	3	2				160	19744

Tabell 2 Pendlingsmønster. Pendling mellom kommunene i Kristiansund regionen, Molde og Ålesund. Kilde: SSB/Panda

Det er tre ganger så mange som pendler fra Gjemnes til Molde, som til Kristiansund, hhv. 353 og 108 personer. Dette tyder på at arbeidsmarkedet i Gjemnes er mer integrert med Molde enn med Kristiansund. Når det gjelder Averøy så er drøyt halvparten av utpendlingen til Kristiansund, det vil si 548 av 1 036 pendlere. I Tingvoll pendler 204 av 569 pendlere til Kristiansund. Oversikten viser også at av 258 som pendler ut fra Halsa er det under 50 som pendler til de fem andre kommunene i regionen. Størst utpendling fra Halsa er det til Surnadal, med 90 personer (vises ikke i oversikten).

Når det gjelder pendling offshore, så utgjør det 420 personer. Størst andel er det fra Kristiansund, med 275 personer, nest flest fra Averøy med 73 personer (vises ikke i oversikten).

I tillegg til pendling internt mellom de seks kommunene, Molde og Ålesund er det altså også en betydelig andel pendling til andre kommuner og regioner.

Kristiansund regionen med seks kommuner har sammenlagt en arbeidsplassdekning på vel 90 prosent. Det er full arbeidsplassdekning i Kristiansund, de øvrige fem kommunene har varierende grad av netto utpendling. Kristiansund fungerer som et tyngdepunkt for innpendling fra tre av kommunene, dette er særlig tydelig for Averøy. Når det gjelder Gjemnes så er utpendlingen mot Molde mer enn tre ganger så stor som mot Kristiansund. Pendlingen fra Halsa og Smøla mot de fire andre kommunene er betydelig lavere, og særlig Halsa ser ut til å ha en større integrasjon mot arbeidsmarkedet i Surnadal.

Vekst i antall sysselsatte – behov for nye arbeidsplasser

Når antall innbyggere vokser, blir det også behov for flere arbeidsplasser. Vi har foretatt en beregning av behov for økning i antall arbeidsplasser mot år 2040. I beregningen har vi tatt utgangspunkt i befolkningsprognose for personer i yrkesaktiv alder. Videre har vi forutsatt at andel av befolkningen i yrkesaktiv alder som er i arbeid er omtrent som i dag. Vi har beregnet samlet økning for de seks kommunene.

Beregningen viser en forventet økning i antall arbeidsplasser på 677 fra 2013 til 2020, ytterligere 728 de neste ti årene, og total forventet økning i antall sysselsatte er på i underkant av 2100 fram til 2040.

Kristiansund-regionen	2013	2020	2030	2040	I alt
Periode vekst i 20 - 69 årsgruppene		3,8 %	3,9 %	3,6 %	
Sysselsetting	18 035	18 710	19 440	20 135	
Arbeidsplassvekst, pr tiår		680	730	690	2 100
Herav i husholdsrettet	30 %	200	220	210	630
Herav eksportrettet	70 %	475	510	485	1 470

Tabell 3 Forventet økning i antall arbeidsplasser, prognose. (Kilde: SSB/Panda)

Den forventede veksten i sysselsetting har vi fordelt grovt på to hovedkategorier, husholdsrettede og eksportrettede. Eksempler på husholdsrettede arbeidsplasser er varehandel, kiosker og kafeer, samt kommunale tjenester.

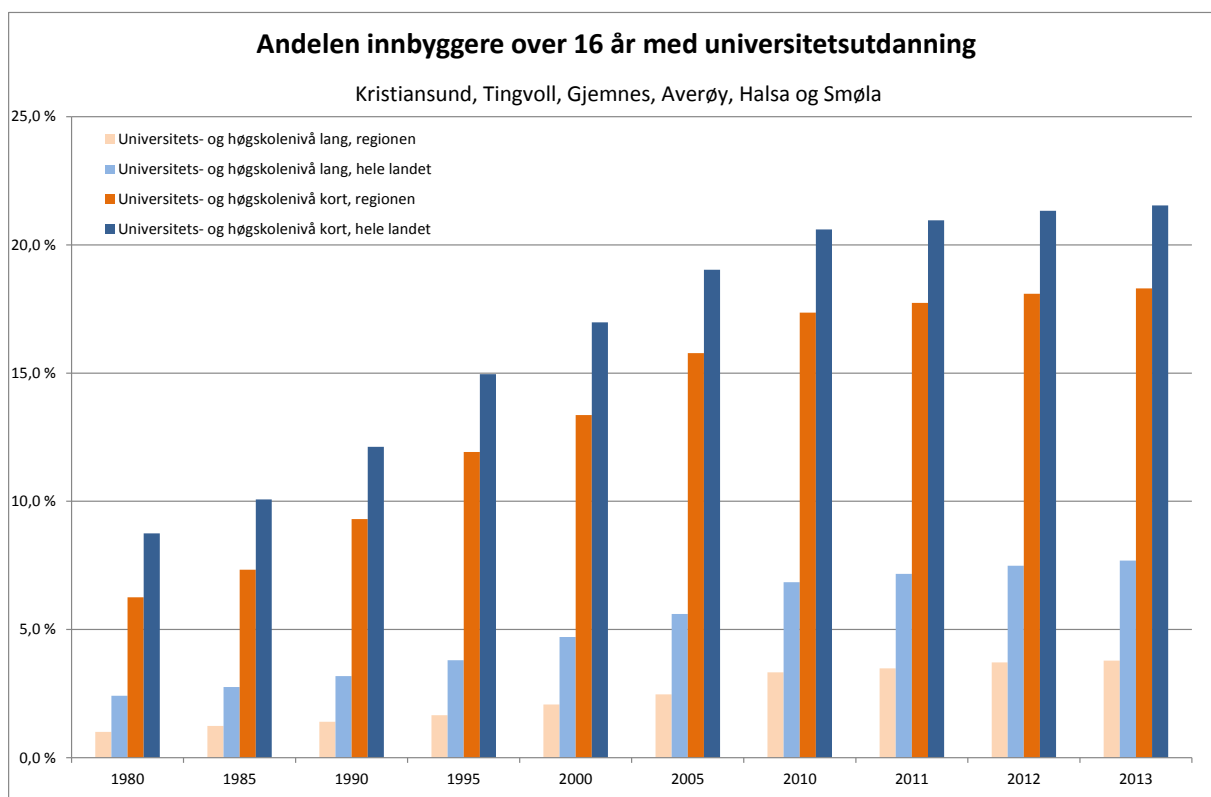
Siden disse betjener befolkningen, så etableres ofte slike arbeidsplasser i takt med utviklingen i folketallet. I beregningen har vi lagt til grunn at ca 30 prosent av de nye arbeidsplassene vil tilhøre denne hovedkategorien. Beregningen viser en økning på ca 630 husholdsrettede arbeidsplasser fram mot 2040.

Den andre hovedkategorien arbeidsplasser, er arbeidsplasser som skaffer inntekter inn til regionen, eksempler kan være industri, fiskeri og havbruk, petroleumsrettet virksomhet, forretningsmessig tjenesteyting, reiseliv. Disse arbeidsplassene er mer konkurranseutsatt, og veksten i sysselsettingen forutsetter at næringslivet er dynamisk, at nye virksomheter blir etablert og at de eksisterende utvikler seg. I beregningen har vi lagt til grunn at ca 70 prosent av de nye arbeidsplassene vil tilhøre denne hovedkategorien. Beregningen viser at det må skapes 1 470 eksportrettede arbeidsplasser i regionen fram mot 2040, eller litt i underkant av 500 pr. tiår.

Hovedtyngden av kommunenes arbeid med strategisk næringsutvikling bør fokuseres på de eksportrettede arbeidsplassene. Styrking av næringsklynger, kompetanse, FoU, utvikling av nye næringer basert på eksisterende styrker er områder som bidrar til å utvikle nye eksportrettede arbeidsplasser. Kommunene har også i oppgave å sørge for at det er tilstrekkelig kapasitet i areal og infrastruktur for å legge til rette for veksten i ulike typer sysselsetting.

Kompetanse i arbeidsmarkedet

Tilgang til kompetanse som fyller næringslivets behov er viktig for regional konkurransekraft og evne til nyskaping. Et langsiktig utviklingstrekk er at andel av befolkning med kort og lang høyere utdanning øker, både på landsbasis og i regionen. Andelen med høyere utdanning er likevel noe lavere i regionen enn på landsbasis. På landsbasis er andel med kort høyere utdanning (inntil 4 år) ca 22 prosent, mens den i Kristiansund-regionen er om lag 18 prosent. Når det gjelder andel med lang høyere utdanning (4 år eller lengre) så er andel på landsbasis ca 8 prosent, mens den i Kristiansund er på om lag 4 prosent.

Figur 1 Andel innbyggere over 16 år med kort- eller lang høyere utdanning. Kristiansundregionen (6 kommuner) og hele landet. (Kilde: SSB/Panda)

Det er forskjeller i utdanningsmønster mellom menn og kvinner. Tabell som viser høyeste fullførte utdanning fordelt på kjønn er gitt i vedlegg. Fortsatt er andelen personer som ikke har utdannet seg videre etter grunnskolen litt høyere for kvinner enn for menn.

Når det gjelder utdanning på videregående nivå, så har nesten 43 prosent av menn i regionen dette som høyeste fullførte utdanning. Utdanning på videregående nivå omfatter både studiespesialiserende og yrkesforberedende studieprogram.

Når det gjelder de kortere universitets- og høyskoleutdanningene, har det skjedd en markert endring i løpet av perioden. I 1980 var det vel 8 prosent av både menn og kvinner som hadde slik utdanning, og det var liten forskjell mellom menn og kvinner. I 2013 var andel kvinner med kort universitets eller høyskoleutdanning økt til 25 prosent, og menn 17. Blant disse utdanningene finner vi ingeniører, lærere og helsefag.

Når det gjelder lang høyskole og universitetsutdanning så har andelen også her økt og det er flere menn enn kvinner med lang utdanning, det kan se ut som om kvinnene er i ferd med å ta igjen menns forsprang også her.

5 Interkommunalt tjenestesamarbeid

5.1 Eksisterende interkommunalt tjenestesamarbeid

Alle seks kommunene har et mangfold av samarbeidskonstellasjoner dels seg imellom, dels med andre kommuner i fylket. Noen av disse samarbeidene gjelder alle 36 kommunene i Møre og Romsdal.

5.1.1 Samarbeid mellom alle 6 kommunene

Der er ingen tjenestesamarbeider som kun omfatter de seks kommunene. Samarbeid som omfatter alle seks kommunene, omfatter i tillegg også andre kommuner. Totalt antall samarbeidende kommuner er i denne sammenheng varierende og følgelig også deres geografiske dekningsområde.

Kjennetegnende for samarbeidet her er at Gjemnes og til dels Tingvoll kommuner søker sitt samarbeid med kommunene i Romsdal, mens Kristiansund og Averøy gjerne holder seg til kommunesamarbeid på Nordmøre. Halså har flere samarbeider med Rindal og Surnadal, mens Smøla ofte orienterer seg mot Kristiansund og Aure. Kristiansund kommune inngår naturlig nok i de fleste interkommunale samarbeidskonstellasjoner på Nordmøre.

Samarbeidsformene er organisert som aksjeselskaper, interkommunale selskaper og samarbeid etter kommunelovens §27 med eget styre. I en del tilfeller er samarbeidet hjemlet i gjensidig inngåtte samarbeidsavtaler også etter Plan og bygningsloven. Begrunnelsene for valg av samarbeidsorganisering er varierende og til dels fraværende. Svært få av samarbeidene er basert på vertskommunemodellen etter kommunelovens §28 b – c. Fem av samarbeidene er inngått med samtlige kommuner i fylket.

I lys av Kommunereformen er det stor sannsynlighet for at alle pågående samarbeid nå må vurderes på nytt i forhold til formål, aktører, organisering og nytteverdi.

5.2 Overordnede tilrådinger og prinsipper for interkommunalt tjenestesamarbeid

Tilrådingene baserer seg på vurderinger av relevant dokumentasjon, sentrale veiledere, intervjuer av nøkkelpersonell i alle seks kommunene og på drøftinger og konklusjoner fra arbeidsmøter i styringsgruppen.

5.2.1 Hovedmålsetting og avgrensning

Det administrative vertskommunesamarbeidet forutsettes å være hjemlet i kommunelovens §28 b (uten nemd) og være basert på

- omforente, balanserte og formelt forankrete avtaler/delegeringsreglement om fordelt tjenesteyting og målet med samarbeidet
- avklarte rammebetingelser for styring og ledelse over tid også etter Kommunereformen
- avklart hvilken kommune som skal ha vertskommuneforpliktelser for hvilke tjenester
- tjenesteyting og tjenesteproduksjon fortsatt skal skje fra kommunenes nåværende administrative og politiske lokasjoner - «fortsatt lys i alle de seks rådhusene»

Avgrensning - tjenester som i første omgang ikke bør innlemmes i vertskommunens ansvar er:

- Myndighetsutøvelse og saker av prinsipiell karakter
- Strategisk planlegging og arealdisponering i den enkelte kommune
- Tjenester som krever stor grad av fysisk nærhet til innbyggerne, lokalpolitisk skjønn og høy grad av tilgjengelighet

5.2.2 Krav til kommunen som påtar seg vertskommuneforpliktelser

Følgende krav bør stilles til den kommune som påtar seg vertskommuneansvar på vegne av deltakerkommunene i samarbeidet:

- Attraktivt, relevant og konkurransedyktig fag- og kompetansemiljø basert på heltidsstillinger
- Kapasitet for kostnadseffektiv tjenesteyting og tjenesteproduksjon uavhengig av geografi, reisetid og svingninger i behov
- Konkurransedyktighet på tilgjengelighet, kvalitet og pris i tjenesteleveransen
- Sterk motivasjon og vilje for å påta seg vertskommuneansvar og bygge opp kompetanse
- Solid økonomisk fundament for tjenesteproduksjonen og tjenesteytingen og med langsiktig støtte fra deltakerkommunene

5.2.3 Kjennetegn for tjenester, tjenesteyting og tjenesteproduksjon i vertskommunesamarbeidet

De tjenester som inngår i vertskommunesamarbeidet skal i hovedsak være knyttet til

- Administrative støtte- og servicefunksjoner
- Faglige stabsfunksjoner innen planlegging, oppfølging og utvikling
- Regelorientert saksbehandling og operativ tjenesteyting

Tjenestene som velges ut skal være kvantifiserbare når det gjelder anslag på årsverk og være del av et større tjenesteområde som inviterer til utvikling og ekspansjon.

5.2.3.1 Nærmere om administrative støtte- og servicefunksjoner

De administrative støtte- og servicefunksjonene er delvis interne og delvis eksterne. For eksempel er kommunenes fellesekspedisjoner, servicesenter og sentralbordtjeneste også orientert mot kommunens innbyggere i tillegg til å være en intern støttefunksjon for ansatte og folkevalgte. Øvrige tjenester vil eksempelvis være innkjøp og anskaffelser, rekvisittlager, post, avtale og møteromsadministrasjon, lønns-, sykefravær og personaladministrasjon, pensjonstjenester, regnskap og bilagshåndtering, skatteinnkreving, revisjon, trykkeri, arkiv, sekretariatstjenester, HMS, datasikkerhet og IKT-støtte, internkontroll og internopplæring. Flere av disse støtte og servicefunksjonene er ofte integrerte i hverandre både organisatorisk, ledelsesmessig og praktisk. Flere av disse tjenestene kan også helt eller delvis være aktuelle for et nærmere vertskommunesamarbeid.

5.2.3.2 Nærmere om faglige stabsfunksjoner

De faglige stabsfunksjonene omfatter vanligvis interne utviklingsressursene knyttet til rådmannen i respektive kommuner. Dette kan gjelde utredningsarbeid, faglige spesialistanalyser (eksempelvis jus, samfunnsvitenskap og økonomi), planutarbeider, kompetanseplanlegging, styrings- og «controller» funksjoner. I de seneste årene har rådmannens kapabilitet på disse funksjonene ofte blitt nedskalert til fordel for mer operativ og direkte innbyggerrelatert tjenesteyting som f.eks. undervisning, omsorgstjeneste, helsetjeneste o.l. For å sikre at kommunens tjenesteyting likevel er godt nok samordnet, ressursene effektivt utnyttet og også avstemt med de folkevalgte prioriteringene, har mange kommuner valgt å inngå tjenestesamarbeid om akkurat disse funksjonene.

5.2.3.3 Nærmere om regelorientert saksbehandling og operativ tjenesteyting

Kommunene har i dag helt eller delvis samarbeid her for landbrukstjenester, kulturskole, brannvern, legevakt, øyeblikkelig hjelp døgntilbud og bibliotek. Andre områder kan være byggesaksbehandling, tilrettelegge næringsutvikling, felles opptak barnehager, disponering av institusjonsplasser og «høyfrekvente hjelpemiddelsentraler»⁴. I den grad de seks kommunene ønsker å utvikle en tettere og sterkere allianse, vil det

⁴ Sluttrapport fra ekspertutvalg. Kriterier for god kommunestruktur. Desember 2014.

sannsynligvis være formålstjenlig å evaluere sin deltakelse i andre interkommunale samarbeid. Dette med sikte på å konsentrere og samordne sine partnerskap til å omfatte bare de seks kommunene. Hver av de seks kommunene deltar i dag i 35 – 45 interkommunale samarbeid, men med ulike kommuneaktører, ulikt antall kommuneaktører og ulikt geografisk nedslagsfelt.

5.2.4 Demokratiperspektivet

Ekspertutvalget for Kommunerformen peker i sin sluttrapport⁵ på følgende kriterier som sentrale for at kommunene skal kunne ivareta sin rolle som demokratisk arena:

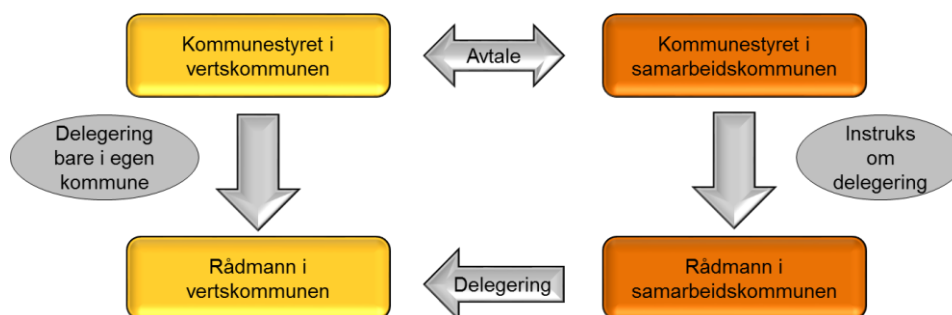
- Høy politisk deltakelse⁶
- Lokal politisk styring
- Lokal identitet
- Bred oppgaveportefølje
- Statlig rammestyring

Valget av administrativ vertskommuneløsning for det interkommunale samarbeidet er den av de formelle samarbeidsmodellene som ivaretar demokratiperspektivet best. Den enkelte kommune kan i samarbeidet også instruere vertskommunen i å ta hensyn til særegne forhold i sin kommune.

5.2.5 Organisering, styring og ledelse

Kommuneloven stiller krav om at vertskommunen og samarbeidskommunene inngår formell og bilateral avtale om tjenestesamarbeid. Vertskommunen kan følgelig ha ulike avtaler med samarbeidskommunene, men avtalen kan også være like. Loven stiller også opp minimumskrav⁷ til hva slik avtale skal inneholde, men det er opp til partene å supplere innholdet ut fra lokale behov. For eksempel om informasjon til innbyggerne, tjenestenes praktisk tilgjengelighet overfor innbyggerne, innsynsrett for samarbeidskommunene.

Etter at kommunestyret i den samarbeidende kommunen har vedtatt avtalen, må kommunestyret gjøre eget vedtak om hvilken kompetanse som skal delegeres vertskommunens administrasjon (rådmannen). Delegeringen skjer formelt ved at kommunestyret i samarbeidskommunen gir instruks til egen rådmann om å delegerer sin myndighet videre til rådmannen i vertskommunen (jfr. figuren under). Imidlertid kan samarbeidskommunen på visse vilkår når som helst trekke delegert myndighet tilbake og utøve myndigheten selv.

Det vil være viktig å være bevisst på at også administrativt vertskommunesamarbeid innebærer større avstand mellom folkevalgte og tjenesteytingen, enn dersom den enkelte kommune hadde hånd om tjenesteytingen alene. Jo flere kommuner som inngår i samarbeidet, jo sterkere blir også utfordringen med å få til effektiv og målrettet styring⁸. En evaluering av nåværende tjenestesamarbeid vil være formålstjenlig i forhold til å sikre den enkelte kommune styring og innflytelse i samarbeidet.

De deltakende samarbeidskommuner skal sikres god folkevalgt styring, ledelse og oppfølging gjennom strategiske «eierskapsmeldinger», som håndheves gjennom felles «eiermøter» og som i tid er samordnet med tertialrapporteringer i kommunene.

⁵ Sluttrapport fra ekspertutvalg. Kriterier for god kommunestruktur. Desember 2014.

⁶ Kriteriet er særlig knyttet til valgdeltakelse, men refererer også til innbyggernes deltakelse mellom valg

⁷ Kommunelovens §28 e

⁸ IRIS (2013)

Eierskapsmeldingene skal bl.a. omtale mål for kommunens eierskapspolitikk, hvilke kvalitetsstandarder⁹ tjenesteytingen og tjenesteproduksjonen skal oppfylle, hvilke leveranserutiner skal gjelde og hvilke prosedyrer som skal følges dersom standardene og rutinene ikke følges. Dette vil være et viktig verktøy for å sikre felles forståelse for hva det konkret samarbeides om og hvordan. Kompatible IKT-løsninger, effektiv kommunikasjon og gjensidig lojalitet mellom deltakerkommunene er forutsetninger for en effektiv samarbeidsavtale.

5.2.6 Samlokalisering og særegenheter

Alle seks kommunene i samarbeidet har tilstrekkelig kapasitet i sine rådhuslokaler til å huse vertskapsansvaret for aktuelt tjenestesamarbeid. I tillegg legges det i prinsippet opp til at all ordinær tjenesteyting og myndighetsutøvelse som krever høy grad av fysisk nærhet til brukerne, lokalkunnskap og lokalpolitisk skjønn samt tilgjengelighet overfor innbyggere, besøkende og investorer, fortsatt skal ha sitt utspring i de respektive kommunene sine rådhus. Utvelgelsen av hvilke av de seks kommunene som skal være vertskapskommune for hvilke tjenester må bygge prinsippene om

- Effektiv reisetid og reisemåter for ansatte og brukere
- Desentraliseringsvilje
- Styrking av fagmiljøer, ekspansjonsmuligheter og omdømme
- Ytterligere konsentrasjon av pågående interkommunalt samarbeid

5.2.7 Kompetansemiljøer og bemanningsdimensjonering

Overføring av virksomhet fra samarbeidskommunen til vertskapskommunen må i utgangspunktet betraktes som virksomhetsoverdragelse etter Arbeidsmiljølovens kap. 16. Konklusjonen må imidlertid basere seg på en konkret vurdering av hvor stor - og hvilken del av samarbeidskommunens tjenesteproduksjon og tjenesteyting som overføres. Dersom det fastslås at dette er virksomhetsoverdragelse, skal ansettelsesforholdet til ansatte som tidligere har utført det aktuelle arbeidet i samarbeidskommunen, overføres til vertskommunen med de samme lønns- og arbeidsvilkår. Det er helt sentralt for å lykkes at man har en god og tydelig dialog med arbeidstakerorganisasjonene i hele omstillingsprosessen og at denne er godt forankret i lov og avtaleverket.

5.2.8 Økonomiske og strukturelle rammebetingelser

Sentralt i etableringen av et vertskommunesamarbeid er det økonomiske fundamentet, finansieringen og forholdt til transaksjonskostnader. Studier¹⁰ viser imidlertid at transaksjonskostnader i særlig grad er knyttet til forhandlingsprosesser ved etablering av samarbeidet, rapporteringssystemet for oppfølging og endringer i partnerskapet. Transaksjonskostnader er i mindre grad knyttet til den daglig drift.

Finansieringsopplegget for driften av vertskommunesamarbeidet anbefales basert på et omforent basistilskudd som er likt for alle de seks kommunene og supplert med overføringer basert på de samarbeidende kommunenes innbyggertall. Utgangspunktet vil i hovedsak være knyttet til valgt tjenestesamarbeid, personal- og utstyrskostnader og finansiering av nødvendige investeringer.

Reglene for hvordan økonomiske transaksjoner i et vertskommunesamarbeid skal føres i vertskommunens regnskap, er gitt i Kommunal og moderniseringsdepartementets veileder for regnskapsrapporteringen. Denne veilederen oppdateres årlig i forkant av regnskapsåret og finnes på departementets nettsider.

For å sikre effektiv kommunikasjon vil det være viktig at felles IKT-plattform og kompatibilitet mellom IKT-systemer og IKT-utstyr er på plass i de seks kommunene.

⁹ Herunder kvalitetsutviklingssystem

¹⁰ IRIS (2013)

5.3 Sentrale gevinster i tjenestesamarbeidet

5.3.1 Økonomiske besparelser og stordriftsfordeler

Økonomiske besparelser oppnås i de samarbeidene der det er stordriftsfordeler i form av spesialisering av tjenesteutførelse og følgelig økt produktivitet og investering i felles anlegg og utstyr. Ofte vil det man sparer i tjenestesamarbeidet tas ut gjennom å forbedre tjenestekvalitet og til utvidelse av tjenestenes innhold. Besparelsene ved samarbeid er større for småkommunene enn for de større. Hvor store de økonomiske besparelsene er henger nært sammen med hvilke oppgavetyper det samarbeides om. Følgende kategorier av interkommunalt samarbeid kan bidra til økonomiske besparelser for samarbeidskommunene:

- “Spesialiserte” administrative oppgaver som utføres av én interkommunal stab, og som alternativt ville utføres av små stillingsbrøker i alle kommunene
- Innkjøptjenester gjennom storkjøpsrabatter og økt produktivitet i innkjøpstjenesten
- Innkjøp, drift og opplæring i felles IKT-systemer i forhold til at hver kommune skulle håndtere dette selv
- Beredskapsoppgaver (eksempelvis brann, alarmsentral og legevakt) og tekniske tjenester (eksempelvis renovasjon) i forhold til at hver kommune hadde en egen utstyrspark og egne ansatte med passende kompetanse.

Hvordan kan et mulig innsparingspotensial beregnes? I forhold til dette prosjektets rammer kan vi ikke gjennomføre omfattende analyse. Men vi kan gi visse eksempler på mulige innsparinger og vi kan vise et mulig resonnement knyttet til beregningene. Kostratall for alle kommuner er viktigste kilde for sammenligninger mellom kommuner av ulike størrelser. Vi har hentet Kostratall for 2012 og for 2013 for 6 litt tilfeldig valgte kommunale funksjoner. Disse er:

- 100 Politisk styring
- 120 Administrasjon
- 244 Barneverntjeneste
- 253 Helse- og omsorgstjenester i institusjon
- 254 Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende
- 301 Plansaksbehandling

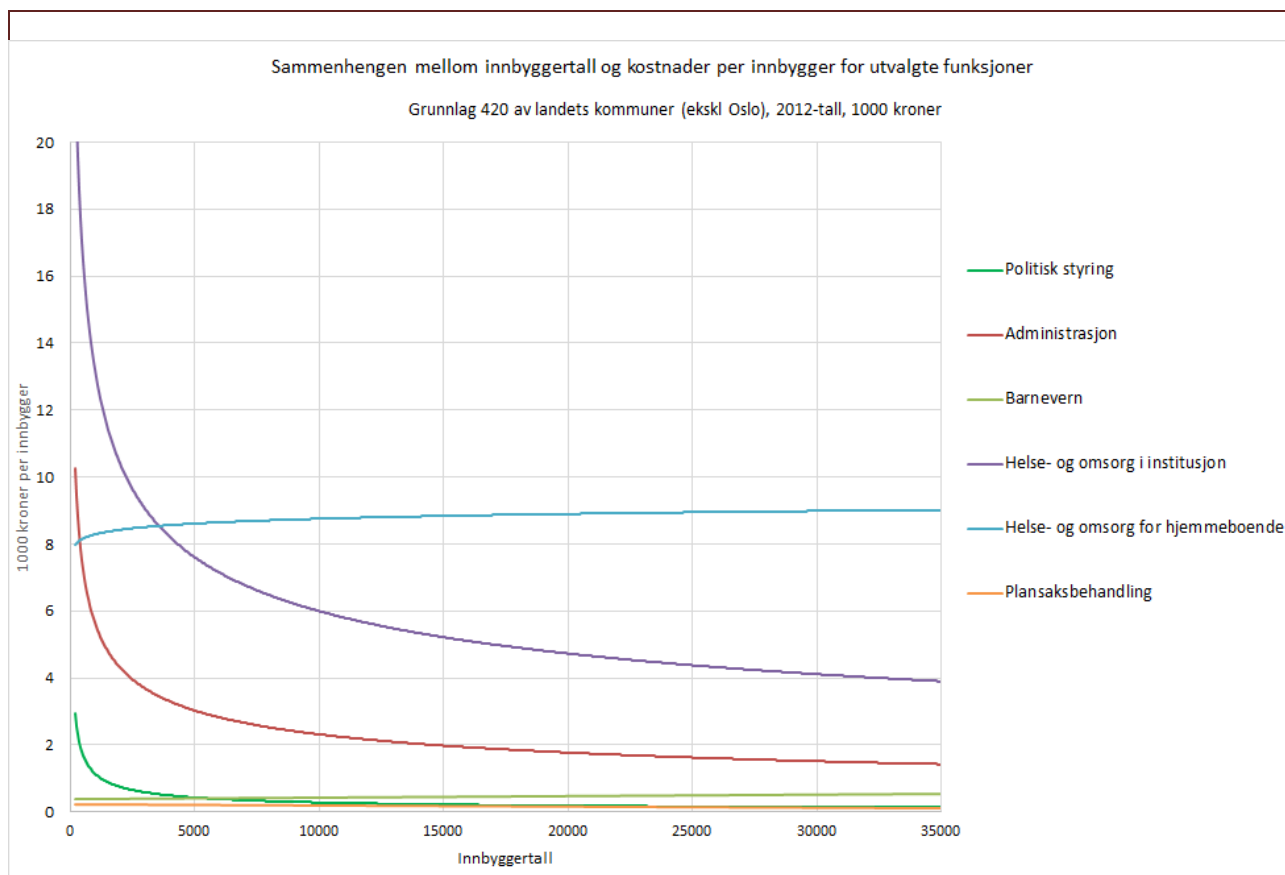
For disse funksjonene framkommer samlede kostnader i 2012 og i 2013. Videre har vi hentet innbyggertall for utgangen av 2012 og utgangen av 2013. Dette er gjort for alle kommuner i Norge – unntatt Oslo som både er kommune og fylkeskommune. Av ulike årsaker mangler tall for enkelte kommuner for noen av årene. Vi har derfor studert sammenhenger mellom kostnader og innbyggertall for ca. 420 av landets kommuner.

5.3.2 Tilnærming

For hver kommune har vi beregnet kostnader per år per innbygger for hver av de seks kommunale funksjonene.

På denne måten kan vi se om det er sammenheng mellom kostnadsnivå per innbygger og kommunestørrelse. For hver av funksjonene har vi gjennomført regresjonsanalyser som vises ved trendlinjer i diagrammet under. Grovt sagt kan vi si at ved disse trendlinjene forklares med mellom 20% og 40% ved innbyggertallet. Resten kan forklares ved kommunenes areal og ressurstilgang og tilgjengelig kapasitet for visse tjenester.

Vi har ikke gjort forsøk på å kvalitetssikre tallene. Selv om kostratall i prinsippet skal være sammenlignbare, vet vi at det ikke alltid er tilfellet. Vi har skjønnsmessig utelatt åpenbare ekstremverdier.

Bildet viser at Politisk styring, Administrasjon og Helse- og omsorg i institusjon har tydelige stordriftsfordeler. De øvrige har liten eller ingen sammenheng med kommunestørrelse. Innen Barnevern ser det ut til at små kommuner har relativt lavere kostnader per innbygger enn de større kommuner. Her skal en være svært varsom med å dra konklusjoner. Det kan tenkes at små kommuner har problemer med å få besatt stillinger med kompetente medarbeider og derfor har en betydelig underkapasitet.

Der hvor kostnadene per innbygger avtar med kommunestørrelse, faller enhetskostnadene sterkest for de minste kommunene, mens differansene er mindre for de store kommunene. Det illustreres ved at kurvene flater ut med stigende folketall i kommunen.

Vi har gjennomført tilsvarende beregninger med tall fra 2013. Det er godt samsvar mellom beregningene for 2012 og for 2013 med noen få unntak. Unntakene gjelder som oftest mindre kommuner.

5.3.3 Sparepotensiale

Vi har beregnet ut fra formlene for tendenslinjene hva de samlede kostnader «bør» være for kommuner med samme innbyggertall som kommunene i vår studie. I neste omgang har vi summert disse kostnadene over de opprinnelige seks kommunene.

Vi har så beregnet kostnadene for en tenkt kommune med samme innbyggertall som regionen har samlet. Ved å sammenholde disse to settene av tallstørrelser, fremkommer et mulig innsparingspotensiale. De teoretisk beregnede kostnadstallene er noe forskjellig fra de reelle tallene for de seks utvalgte kommunene.

Beregnet kostnad per innbygger - kroner							
Kommune	Folketall	Politisk styring 2012	Administrasjon 2012	Barneverns-tjenesten 2012	Helse- og omsorgs-tjenester i institusjon 2012	Helse- og omsorgs-tjenester til hjemmeboende 2012	Plansaks-behandling 2012
1505 Kristiansund	24131	165	1 642	495	4 432	5 772	150
1554 Averøy	5651	400	2 879	421	7 302	5 956	224
1557Gjemnes	2557	650	3 913	408	9 592	6 059	236
1560 Tingvoll	3116	576	3 625	411	8 962	6 033	234
1571 Halså	1606	863	1 261	1 001	1 153	1 057	1 115
1573 Smøla	2180	716	1 414	933	1 203	1 030	1 132
Beregnet kostnad summert over alle kommunene		12 644 037	82 293 477	20 281 421	205 131 935	211 181 377	10 473 000

Ut fra vårt teoretiske utgangspunkt har vi beregnet kostnader per innbygger og deretter samlede kostnader for den enkelte kommune og summert over kommunene. Denne teoretiske summen framkommer i nederste linje.

I neste skritt har vi med samme formel beregnet kostnadene for en tenkt kommune på størrelse med regionen. Sammenholder vi beregningene, framkommer et teoretisk innsparingspotensiale.

Beregnet kostnad							
	Folketall	Politisk styring 2012	Administra-sjon 2012	Barneverns-tjenesten 2012	Helse- og omsorgs-tjenester i institusjon 2012	Helse- og omsorgs-tjenester til hjemme-boende 2012	Plansaks-behandling 2012
Regionen	39241						
Beregnet kostnad summert over alle kommunene		12 600 000	82 300 000	20 300 000	205 100 000	211 200 000	10 500 000
Beregnet kostnad for sum innbyggere		4 800 000	53 400 000	21 800 000	147 100 000	224 100 000	3 500 000
Differanse (=sparepotensiale)		7 800 000	28 900 000	-1 500 000	58 000 000	-13 000 000	7 000 000

Tabellen viser et teoretisk innsparingspotensiale for 6 utvalgte kommunale funksjoner.

For «Politisk styring» er – ikke uventet – innsparingspotensialet prosentvist stort selv om kostnadsnivået ikke er av de største. I alt kan det forventes en besparelse på om lag 8 millioner kroner årlig. Innen «Administrasjon» er potensialet relativt stort samtidig som nivået er betydelig høyere – nærmere 29 millioner kan være teoretisk mulig. For barnevern kan det tenkes at kostnadene per innbygger øker med størrelsen på kommunen. Det kan skyldes at tjenesten først kan få tilstrekkelig kapasitet og kompetanse når en viss kommunestørrelse er nådd. I beregningene ovenfor antas det at de samlede kostnader vil øke ved en sammenslåing. For helse- og omsorgstjeneste i institusjon er det et betydelig innsparingspotensiale. Det har trolig sammenheng med muligheter for optimal størrelse. For helse- og sosialtjeneste til hjemmeboende kan en forvente at kostnadene per innbygger øker med kommunestørrelsen. Vi har ingen åpenbar forklaring på dette. Kostnader til behandling av plansaker ser ut til å ha en stordriftsfordel og også gevinster i form av at felles planer kan samordne ressursbruken og stimulere til regional helhetstenkning. Det er i midlertid grunn til å anta at omfanget av plansaker mer er en følge av vekst enn av størrelse.

5.3.4 Kapabilitet (kompetanse og kapasitet)

Samlokalisering er en viktig faktor for å oppleve kompetanseeffekter som utvikling av flerfaglighet, kontinuitet gjennom flere hele stillinger, faglig attraktivitet og konkurransedyktighet, hindring av sårbarhet ved ferier og sykdom osv. Det er likevel ikke en garanti, men avhenger av hvilke oppgaver og funksjoner samarbeidet har. Administrative oppgaver som skatteinnkreving, revisjon, sekretariatsfunksjon for kontrollutvalg, arbeidsgiverkontroll er eksempler på oppgavetyper hvor fagmiljø styrkes ved en konsentrasjon gjennom interkommunalt samarbeid. Den største gevinsten som rapporteres, er avlastningen det interkommunale samarbeidet har for kommuner som har hatt problemer med å skaffe riktig personell og/eller som har fylt denne funksjonen gjennom delstillinger. For disse rapporteres det om at ressurser frigis, samtidig som de får et uavhengig ressurscenter å støtte seg til¹¹.

5.4 Anbefalinger for interkommunalt tjenestesamarbeid basert på vertskommuneløsning

Nåværende bruk av ressurser og forslag til vertskommune innen de tjenestekområder det er aktuelt å initiere et vertskommunesamarbeid på er vedlagt i tabellen nedenfor:

	Fordele og starte opp med	Estimert samlet ressursbruk (ant. årsverk i dag)	Utviklings potensiale	Forslag til vertskommune
Nr				
1	Kompetansemiljø grønne fag	10,15	Grønn tjenesteyting og miljø, Energi-effektivisering i off. bygg, jordbruk, skogbruk, miljøvern, viltforvaltning, mat, ernæring, folkehelse	Tingvoll
2	Lønn	8,8	Personaladministrasjon (rekruttering, kompetanseplanlegging, opplæring)	Averøy, Kristiansund, Smøla
3	Innfordring	3,9	Økonomi (regnskap og fakturering)	Kristiansund, Smøla, Gjemnes
4	Intermediære sengeposter	11,65	Psykiatri	Halsa
5	Saksgrunnlag fysisk planlegging	14,55	Planleggingskontor fysisk planlegging	Averøy, Kristiansund
6	Innkjøp	6	Offentlige anskaffelser	Averøy
7	IKT	17,4	Felles drift, felles servicedesk	Kristiansund
8	Sentralbord/ alarmtjenester	11,9	Alarmsentral, helsevakt, elektroniske hjelpemidler i hjemmene, 24/7 oppfølging av meldingsutveksling, legevakt og andre kritiske HS systemer	Gjemnes
9	Kulturtjenester	59,4	Kulturskole, kultursaksbehandling, Atlanten idrettspark, bibliotek, søknadsoppfølging spillemidler og kulturbygg, felles biblioteksjef	Kristiansund, Smøla

¹¹ IRIS

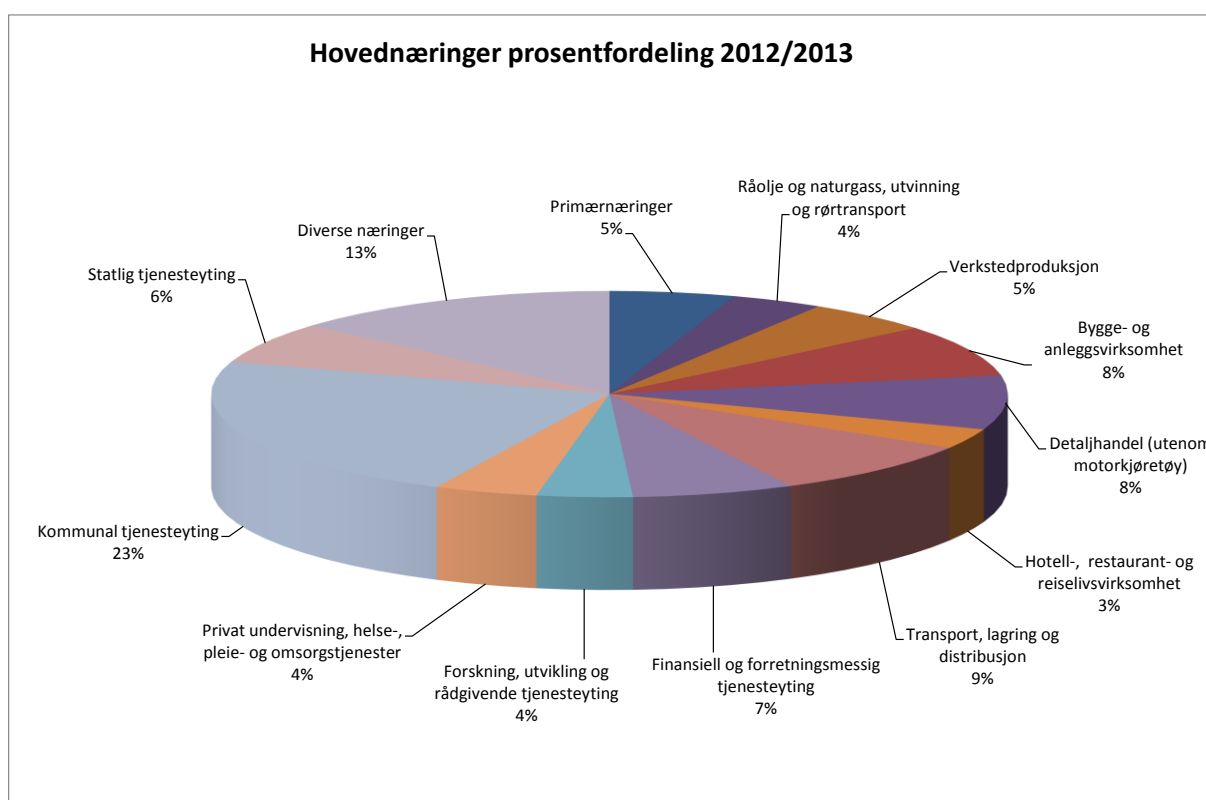
6 Næringsutvikling

6.1 Næringsliv i Kristiansundregionen

I dette avsnittet gir vi en enkel samlet oversikt over sysselsetting og næringsliv i regionen, som i denne sammenheng består av kommunene Averøy, Gjemnes, Kristiansund, Tingvoll, Halså og Smøla.

Enkelte næringer er til stede i alle kommunene, andre har tydelige geografiske tyngdepunkt. Varehandel finnes for eksempel i alle kommuner, det samme gjør landbruk. Petroleumsrettet virksomhet har tydelig tyngdepunkt i Kristiansund, men det er også noe aktiviteter på Averøy. Videre er det tyngdepunkt innen fiskeri og havbruk på Smøla og Averøy, men havbruksnæring finnes også i Tingvoll, Halså og Gjemnes. Det er sterke industribedrifter i flere bransjer i regionen.

Diagrammet viser sysselsetting fordelt på hovednæringer i regionen i 2012-2013.

Figur 2 Sysselsetting fordelt på hovednæringer. Kristiansundregionen samlet (6 kommuner). 2012/2013. Kilde: SSB/Panda

Totalt er det vel 18 000 sysselsatte i de seks kommunene. Fra 2008 til 2013 har den samlede sysselsettingen i regionen økt med vel 3 prosent. Den sterkeste økningen i sysselsettingen finner vi innen petroleumsrettet virksomhet. Den sterkeste nedgangen i sysselsetting finner vi innen primærnæringer og fiskeforedling og næringsmiddelindustri. Tabell som viser endring i sysselsetting for enkeltnæringene fra 2008 til 2014 er gitt i vedlegg.

Av næringer som bringer inntekter inn til regionen, har **petroleumsrettet** virksomhet og tjenester knyttet til denne hatt den kraftigste veksten de senere år. Sysselsettingen innen operatørselskaper har vist en moderat vekst fra om lag 150 personer i 2008, til vel 160 i 2013. På samme tid har antallet personer sysselsatt innen tjenester knyttet til petroleumsvirksomhet vokst fra 16 til ca 500. Den kraftige økningen i sysselsetting innen tjenester til petroleumsrettet virksomhet består av økt spesialisering i eksisterende næringsliv sammen med en økning i antall sysselsatte. Leverandører til oljevirksomhet er fordelt på flere bransjer, og vises derfor ikke

Samlet i oversikten over. Møreforskning¹² gjennomførte en kartlegging av bedrifter innen fem kategorier i petroleumsvirksomhet i Kristiansund og Averøy kommuner i 2012. Ved utgangen av 2012 var den beregnede samlede sysselsettingen i de petroleumsrelaterte bedriftene i Kristiansund og Averøy ca 2 600 årsverk. Dette utgjør om lag 14 prosent av samlet sysselsetting, og gjør petroleumsnæringen til en betydelig motor i regionen.

Sysselsettingen innen **primærnæringer** er samlet på om lag 5 prosent, og har vist en nedadgående tendens over flere år. Samlet for de seks kommunene er det om lag 230 sysselsatte innen jordbruk, og 245 innen fiskeriene. I tillegg kommer vel 270 sysselsatte i Akvakultur. Fiskeri og akvakultur sysselsetter altså flere enn jordbruket. Det er i underkant av 200 sysselsatt i fiskeforedling og vel 300 i produksjon av næringsmidler. Fiskeri og havbruksnæringene er eksportnæringer, og verdiskapingen pr. sysselsatt innen havbruk er økende, hvilket skyldes økt bruk av teknologi og effektivisering. Landbruksnæringen leverer nesten utelukkende til et nasjonalt og lokalt marked, og produksjonen er beskyttet av tollmurer mot utenlandske varer. Sysselsettingen innen landbruk har vært nedadgående over tid i alle kommunene.

Bygg- og anleggsnæringen sysselsetter om lag 1480 personer i regionen, og antallet sysselsatte har økt med 15 prosent fra 2008 til 2013. Bygg- og anleggsnæringen betjener regionalmarkedet og høy aktivitet her kan være et tegn på generell optimisme og vekst i regionen.

Sysselsettingen innen **hotell-, restaurant og reiseliv** har falt med vel 2 prosent i perioden, mens sysselsettingen i kulturvirksomheter har falt med nesten 6 prosent. Sett i forhold til en samlet vekst i sysselsettingen på 3 prosent så har disse næringene ikke utviklet seg på linje med det øvrige arbeidslivet.

Ser en på statistikk for overnattinger¹³ så finnes det oversikt tilgjengelig kun for Kristiansund kommune og for Kristiansundregionen. I dette tilfellet er Kristiansundregionen definert som 8 kommuner: Kristiansund, Smøla, Aure, Rindal, Halså, Tingvoll, Surnadal og Sunndal kommuner. Averøy og Gjemnes er dermed ikke med i denne oversikten.

Antall hotellovernattinger har økt fra 122 000 pr. år i 2005 til 165 000 i 2013. Av disse årene er det kun i 2007 det var en liten nedgang, i øvrige år har det vært vekst. I 2013 var 82 prosent av gjestene norske. Overnattinger i forbindelse med yrke dominerer over ferie/og fritidsmarkedet. Andelen yrkesovernattinger ligger på ca 60 prosent. Kapasitetsutnyttelsen på hotellrom er om lag 5-7 prosent høyere i Kristiansund kommune enn i regionen som helhet.

Sysselsetting innen **detaljhandel** falt med 7 prosent fra 2008 til 2013, og handel med motorkjøretøy har falt med 2 prosent. Asplan Viaks handelsanalyse for Møre og Romsdal¹⁴ viser dekningsgrad for ulike vareslag. I et regionalt perspektiv vil det ikke være kundegrunnlag for alle typer varer i alle kommunene. Kristiansund er den eneste av kommunene som har en dekningsgrad på over 100 prosent på alle vareslag. Dette viser at Kristiansund fungerer som handelssenter for kommunene i regionen, og gjelder spesielt varer som krever et større kundegrunnlag.

Dekningsgrad handel, ulike vareslag 2012						
Kommune	Befolkning	Detalj-varer	Daglig-varer	Utvalgs-varer	Møbel/Hvitevarer	Bygg/ hage
Kristiansund	23 813	119 %	108 %	131 %	145 %	103 %
Averøy	5 593	67 %	92 %	30 %	Mangler data	Mangler data
Gjemnes	2 579	42 %	90 %	Mangler data	Mangler data	Mangler data
Tingvoll	3 101	69 %	101 %	16 %	13 %	150 %
Halsa	1 641	55 %	97 %	Ingen omsetning	Mangler data	184 %

¹² Møreforskning, rapport 1306 «Ringvirkningsanalyse av petroleumsklyngen i Kristiansundsregionen»

¹³ Statistikknett.no Statistikknett Reiseliv

¹⁴ Asplan Viak «Varehandelsanalyse Møre og Romsdal», 2014. Oppdrag for Møre og Romsdal fylkeskommune

Smøla	2 182	88 %	119 %	12 %	Mangler data	Mangler data
Møre og Romsdal fylke	256 628	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 4 Dekningsgrad handel ulike vareslag, Kristiansundregionen (Kilde: AsplanViak)

Detaljvarer er definert som all handel til privatpersoner, med unntak for drivstoff, bil, MC og båt. I definisjonen inngår handel med henholdsvis dagligvarer, utvalgsvarer (klær, sko, sportsutstyr, mm), møbler, hvitevarer med mer, samt byggevarer og hagesenter.

Tabeller med omsetningstall for detaljvarer og dagligvarer i Kristiansundregionen finnes i vedlegg.

Når det gjelder dagligvarer, så har både Kristiansund og Tingvoll en dekningsgrad på litt over 100 prosent, mens den ligger på rundt 90 prosent i Averøy og Gjemnes. Den lave dekningsgraden på dagligvarer i Averøy og Gjemnes viser at kommunene mister en del handel med dagligvarer, dette kan blant annet skyldes pendling. Smøla har en dekningsgrad på 119 %, og det store antallet fritidshus og hytter bidrar til å øke omsetningen innen dagligvarer i denne kommunen.

Samlet sett har kommunene i Kristiansundregionen en sysselsetting i **kommunal tjenesteyting** på 23 prosent. For landet som helhet er prosenten ca 18,5. Her er det imidlertid variasjoner kommunene i mellom. Kommuner med høy andel pendling, har gjerne en høyere andel sysselsetting i offentlig sektor. Sysselsetting i offentlig sektor regnes generelt som mindre konjunktursatt enn i privat sektor, og kan dermed virke stabiliserende i forhold til konjunktursvingninger. Når det gjelder statlige arbeidsplasser så er det nylig vedtatt å samlokalisere sykehusene i Kristiansund og Molde på en ny tomt i Molde kommune. En må derfor forvente at sysselsettingen innen statlig sektor i Kristiansund vil gå noe ned på sikt. Bortfall av arbeidsplasser kan føre til en mindre bredde i arbeidsmarked.

Petroleumsrettet virksomhet og leverandørindustri står for om lag 16 prosent av sysselsettingen i regionen, og aktivitetsnivået innen petroleumsrettet virksomhet vil også være drivende for annen virksomhet. Innen primærnæringene er det større sysselsetting i fiskeri og akvakultur enn landbruk. Bygg og anlegg har økt andel sysselsetting de seinere år, antakelig som følge av et høyere aktivitetsnivå. Innen varehandel og kulturnæringer har sysselsettingen gått noe ned. Kristiansund fungerer som regionalt handelssenter for de fleste vareslag, unntatt dagligvarer.

6.2 Drivkrefter som påvirker næringslivet i regionen

Drivkrefter er langvarige, tunge trender som påvirker utvikling. Drivkreftene kan være globale, nasjonale, eller lokale. Sikre drivkrefter påvirker utviklingen i en bestemt retning, usikre drivkrefter kan slå flere veier. En forståelse av de viktigste drivkreftene som påvirker utviklingen og hvordan de kan slå ut lokalt, er viktig å ha i «bånn» når en skal utvikle robuste strategier. Nedenfor er noen av drivkreftene som vil påvirke næringsutvikling i Kristiansund-regionen.

«Globalisering», er en samlebetegnelse for en rekke drivkrefter. Når det gjelder næringsliv innebærer globalisering en økende grad av samhandling, integrasjon og gjensidig avhengighet i produksjon og handel. Globalisering merkes ved at det kommer nye konkurrenter fra fjerne land på markedet, samtidig som norsk industri og bedrifter utvider sin virksomhet internasjonalt. Produksjon foregår ikke lenger på ett sted, men består av komponenter produsert i mange verdenshjørner satt sammen på ett sted. Eksportindustrien på Nordmøre har lang erfaring med globale markeder, for eksempel eksport av klippfisk og laks, møbler. Samtidig gjør globalisert handel sitt inntog på nye markeder, f.eks gjennom netthandel som konkurrerer med den lokale varehandelen.

Teknologisk utvikling. Utvikling av ny teknologi er viktig for innovasjon og gjør det mulig å lage nye produkter, og samtidig skape nye markeder. Ny teknologi som tas i bruk kan føre til at etablerte markeder endres eller forsvinner. Teknologisk utvikling muliggjør også rasjonalisering og effektivisering av produksjon og tjenester, noe vi ser eksempler på innen akvakultur, der antall sysselsatte går ned samtidig som verdiskapingen øker. Ny teknologi vil også føre til endringer i hvilken type kompetanse bedriftene har behov for.

Etterspørsel etter energi, oljepris: Petroleumsnæringen har vokst fram som betydelig næring i Kristiansund regionen i løpet de siste 30 årene. Aktivitetsnivå i næringen regionalt påvirkes av global etterspørsel, nye funn og beslutninger om utbygging, samt lokalisering av driftsfunksjoner. Raske endringer i oljepris gir også utslag, men det er grunn til å forvente videre vekst basert på beslutninger om utbygging som allerede er tatt. En annen drivkraft er overgangen til ny, fornybar energi, som vind- eller bølgekraft. Etterspørsel etter ny, fornybar energi er en viktig driver for utvikling av mer bærekraftige løsninger for energibruk.

Sentralisering: Sentralisering vises gjennom endringer i bosettingsmønster og lokalisering av ulike funksjoner og tjenester. Historisk har sentraliseringen vært særlig sterk i oppgangstider, og noe svakere i nedgangstider. Sentralisering merkes særlig sterkt i mindre kommuner og småsamfunn, men det finnes også vellykkede erfaringer med å bremse sentralisering, for eksempel gjennom aktiv lokalsamfunnsutvikling.

Tilgang til infrastruktur: Utbygging av infrastruktur fører til at de funksjonelle bo- og arbeidsmarkedene utvides. Plassering av en ny veg, bro eller ferge, kan få betydning for om et sted oppleves som mer eller mindre sentralt enn tidligere. Tilgang til ny infrastruktur som bredbånd og god mobildekning er en viktig forutsetning for at nærings- og samfunnsutvikling.

Kommunereform: Nye oppgaver, sentralisering og utvikling av infrastruktur fører til at de funksjonelle regionene utvides. Dette er drivere som gir nye muligheter og behov for organisering av offentlig virksomhet. Kommunereform kan påvirke næringsutvikling gjennom organisering av tjenester for næringsliv og ved at kommunen som kunde i næringslivet endrer på sine preferanser. Kommunereform kan også påvirke lokalsamfunnene ved at det etableres nytt kommunesenter, eller gjennom en spesialisering i form av at oppgaver lokaliseres desentralisert i de gamle kommunesentrene.

Kompetanse: tilgang til relevant kompetanse er en viktig forutsetning for økonomisk vekst. Økende kompleksitet i produksjon av varer og tjenester og i samfunnet for øvrig, fører til at det stadig etterspørres ny kompetanse.

6.3 Grunnlag for satsingsområder

En felles satsing på næringsutvikling for kommunene i Kristiansund regionen skal bidra til en mer balansert næringsutvikling, og være et viktig virkemiddel for kommunenes arbeid med utvikling av konkurransedyktige næringsklynger og virksomheter. Videre bør det være en kontinuitet mellom det arbeidet som gjøres med næringsutvikling i dag og et fremtidig samarbeid. For å ivareta hensynet til kontinuitet i en felles framtidig plan, har vi tatt utgangspunkt i kommunenes planer for næringsutvikling. Det gis en kort presentasjon av planer i hver av kommunene, og grunnlag for mulige felles satsingsområder er presentert i tabellform.

«I front på Nordmøre» er felles strategisk næringsplan for **Averøy og Kristiansund**, og tidligere Frei kommune, for perioden 2006-2020. Målet med en felles strategisk næringsplan var å utarbeide en omforent og forankret næringspolitisk plattform for kommunene. Planen peker på at regionen har et bredt maritimt miljø, definerte næringsklynger innen sjømat og maritim virksomhet og et bredt tilbud av tjenester til olje- og gassvirksomhet. Landbruk er ikke behandlet i planen, i stedet vises til egen plan. Særlig to utfordringer nevnes spesielt; et relativt lavt utdanningsnivå i befolkningen, og behovet for å erstatte arbeidsplasser en venter vil falle bort som følge av reduksjoner og omstrukturering innen industri og fiskeri. Strategidelen av planen fokuserer på styrking av sentrale næringsklynger innen petroleum og energi, marin sektor, kultur og reiseliv, handel og service. Styrkingen skal skje gjennom fem næringsnøytrale strategier som handler om tilrettelegging for grundere og innovasjon, kompetanse, tilgang på risikokapital, infrastruktur og arealutnyttelse, og skape felles positive holdninger. Under rullering av denne planen, besluttet Næringspolitisk råd å overføre arbeidet med en utvidet felles strategisk næringsplan, til Orkide. (Ordfører og Rådmannskollegiet på Nordmøre) Etter 2 år, er denne prosessen i regi av Orkide, lagt på is. Både Averøy og Kristiansund kommune har i tillegg til deltagelse i Næringspolitisk Råd, egne Næringsutvalg i kommunene.

Strategisk næringsplan for **Gjemnes** kommune 2012-2015 beskriver Gjemnes som en pendlerkommune strategisk plassert mellom to byer; Molde og Kristiansund, om lag halvparten av arbeidstakerne i Gjemnes pendler ut av kommunen. Næringer som omtales er jordbruk, skogbruk, havbruk og fiske, industri, servicenæringer og reiseliv. Som styrker nevnes blant annet god plassering mellom to byer, gode levekår, lav arbeidsledighet, utvalg av tomter for næring og bolig. Som trusler nevnes mellom annet manglende bredde i arbeidsmarked, lav sysselsetting i privat næringsliv, handelslekkasje og at gardsbruk legges ned.

Hovedmål i planen er å oppnå nyetableringer og knoppskyting, utnytte geografisk plassering, oppnå godt omdømme, redusere handelslekkasje, bedre lønnsomhet i primærnæringer og gode rekreasjonsmuligheter for tilreisende. Intervju i Gjemnes gav inntrykk av at kommunens arbeid med næringsutvikling i hovedsak er søknadsbasert. Gjemnes har i tillegg ansvar for forvaltning av landbrukstilskudd for Kristiansund kommune.

Kommunedelplan for næringsutvikling i **Tingvoll** kommune 2013-2016 skal være en rettesnor for partnerskap mellom kommunen og næringslivet gjennom Tingvoll næringsforum. Næringslivet i Tingvoll er preget av mange småbedrifter som har Tingvoll som hovedmarked. Det pekes på at olje og gassindustrien kan representere en mulighet for å etablere nye, attraktive arbeidsplasser i kommunen. Når det gjelder jordbruk, så vises det til egen handlingsplan. I Tingvoll er arbeidsplassdekningen på om lag 74 prosent, altså pendler omtrent en fjerdedel av arbeidstakerne ut av kommunen. Andelen innbyggere med lang utdanning på universitets- og høyskolenivå er høyere enn gjennomsnittet for fylket. Innsatsområder er ungdom og kompetanse, verdiskaping og etablering, infrastruktur og samferdsel. I intervju med kommunen ble det understreket at plan for næringsutvikling brukes aktivt, det er prosjekter /søknader til alle punktene på handlingsplanen. Det er inngått utviklingsavtale mellom kommunen og Tingvoll næringsforum om etablererveiledning (HoppId) og gjennomføring av næringsplanen.

I **Halsa** kommune er næringsplanen p.t. under rulling. Telemarksforskning gjennomførte i 2013 en samfunnsanalyse av Halsa kommune. Telemarksforskning peker på at Halsa opplever en sterk befolkningsnedgang, og antall arbeidsplasser i kommunen er redusert med 14 prosent siden 2001. Nedgangen er sterkere i privat enn offentlig sektor. Størst andel av sysselsetting i privat næringsliv finnes i tradisjonsrike næringer som industri, landbruk og fiske. Dette er næringer som også har nedgang i sysselsettingen på landsbasis. Samfunnsdelen av kommuneplanen i Halsa har som mål at innbyggertallet i Halsa skal ha en positiv utvikling. Hovedmålene for næringsarbeid/næringsutvikling i planen er blant annet å arbeide for etablering av nye virksomheter, knoppskyting og utvidelser i eksisterende næringsliv, entreprenørskap, kompetent støtteapparat i kommunen, utvikling av kulturnæringer og å stimulere folk til å flytte tilbake. I planen fokuseres det på å jobbe for et mer allsidig næringsliv. Kommunen er i ferd med å utvikle en ny strategisk næringsplan. Halsa kommune har tilsatt en egen prosjektleder for LUK (lokal samfunnsutvikling i kommunene), og det arbeides med å mobilisere næringslivet til å finansiere en lønnet person for å jobbe med næringslivets interesser gjennom næringsforeningen. Halsa kommune oppgir at de vil arbeide med å få fram tydeligere prioriteringer for næringsutvikling framover.

Strategisk næringsplan for **Smøla** 2011-2023 har to gjennomgående strategier; tilrettelegging for ny næringsvirksomhet og rekruttering og kvalifisering. Videre er det seks næringsspesifikke strategier for hhv. Foredling og matproduksjon, vindkraft og energi, kultur og reiseliv, fiskeri og havbruk, landbruk, havn og næringsareal. Smøla kommune har et godt utviklet tiltaks- og mobiliseringsapparat innen næringsutvikling. Kommunen var omstillingskommune i perioden 2000-2006, og har utviklet kompetanse lokalt på næringsutvikling og mobilisering, samtidig som de også evner å engasjere eksternt kompetanse ved behov. I 2009 fikk halve Smøla status som landskapsvernområde og kommunen fikk midler til et omstillingsprogram for naturbasert reiseliv. Programmet varer til 2016. Deler av kommunens inntekter fra skatt på verker og bruk, spesielt vindparken, settes av til næringsutvikling gjennom Smøla nærings- og kultursenter som er et kommunalt foretak. Smøla nærings- og kultursenter har en to-årig handlingsplan som blant annet omfatter næring- og kultur, kurs og kompetanse, samt Gurisenteret og Smølahallen. Reiseliv er en relativt ny næring som har gitt kommunen flere bein å stå på, og det er stor aktivitet på kultursiden. Kommunen har et godt omdømme og markedsfører deg gjennom markedsdager i Kristiansund, og Matstreif.

I vedlegg finnes tabell over kommunenes satsingsområder og mål i næringsplaner.

6.4 Tema for satsingsområder

6.4.1 Petroleum og energi

Kristiansund har en posisjon som operasjonelt senter for olje- og gassvirksomheten i Norskehavet, og første felt ble satt i drift i 1993. Største felt i drift er Ormen Lange. Norskehavet er en yngre leteprovins enn Nordsjøen, og det har vært gjort flere lovende funn de seinere år. Base- og leverandørindustri har utviklet seg i takt med vekst i aktiviteter. Petroleumsnæringsen i Kristiansund har skapt mange nye arbeidsplasser.

God lønnsomhet, kombinert med utfordringer i rekruttering har i perioder virket lønnsdrivende, noe som også har vært merkbart i andre næringer.

Hittil har pilene stort sett pekt oppover, men høsten 2014 ble oljeprisen halvert i løpet av noen måneder, noe som har ført med seg noe lavere aktivitetsnivå og kostnadskutt. Petroleumsrettede aktiviteter i Kristiansund er i stor grad knyttet til drift, og dette er aktiviteter som uansett vil løpe, selv om økonomi kan føre til et noe lavere aktivitetsnivå eller at ting blir skjøvet ut i tid. For at næringsklyngen skal vokse har en til nå vært avhengig av økt aktivitet i Norskehavet. Aktivitetene i Norskehavet kan ses på som klyngen sitt nærmarked. Det er få bedrifter i klyngen som leverer i nasjonalt eller internasjonalt marked. Knudzon –senteret er petroleumsindustriens inkubator, og har som formål å stimulere til utvikling av ny teknologi. Høgskolesenteret i Kristiansund tilbyr studier i petroleumslogistikk og undervannsteknologi (sistnevnte fra høsten 2015). Bedriftene med størst verdiskaping knyttet til offshore og petroleum i Møre og Romsdal finner vi i offshorerederier og skipsindustri. Ingen av disse er lokalisert i Kristiansund¹⁵.

Utfordringer:

- Petroleumsnæringen i Kristiansund er tett knyttet til Norskehavet og med det avhengig av et begrenset, men voksende marked.
- Leverandørklyngen har en relativt lav andel lokalt eierskap.
- Mangler sterke teknologimiljøer.
- Begrenset tilbud om høyere utdanning for petroleumsnæring.
- Mangler FoU miljø

Muligheter:

- Stimulere etablering og utvikling av leverandørbedrifter med utspring i lokale teknologimiljøer.
- Styrke bedrifter med potensiale for å levere i flere markeder.
- Utvikle teknologi og tjenester for et globalt marked.
- Styrke utdanning for petroleumsnæringen
- Utvikle sterkere kobling mot FoU miljøer

6.4.2 Havbruk og fiskeri

De seks kommunene er kyst- og fjordkommuner, med naturlige fortrinn for fiskeri og havbruksnæringene. I regionen finnes også teknologibedrifter, leverandører av tjenester og utstyr, samt foredlingsvirksomhet i sjømatnæringen. Møreforskning¹⁶ har analysert både verdiskaping og samspill innen de marine næringene og utviklingspotensiale for biomarin industri på Nordmøre. På fiskerisiden fant Møreforskning stabilt eierskap de senere år, samtidig som disse næringene hadde en svakere utvikling i forhold til samlet omsetning og sysselsetting enn havbruk. Fartøy og fiskekvoter er solgt ut av regionen og Nordmøre fiskebåt er etablert som et virkemiddel for å beholde kvoter og kunne kjøpe dem tilbake.

Bedrifter innen havbruk, biomarin, tang og tare og leverandørbedrifter til disse kan i følge Møreforskning vise til god vekst og utvikling. Strukturendringer i næringen fører til at selvstendig eide anlegg blir kjøpt opp av større og dels internasjonale aktører. Dette kan utgjøre en risiko for å miste styring med investeringer og lokale utviklingsplaner. Dersom en likevel klarer å opprettholde og videreutvikle levende teknologi- og utviklingsmiljøer, er det likevel ikke sikkert at dette utgjør noen stor trussel. Det finnes en levende leverandørindustri, fra båtbyggere til smolt, foringssystemer og annet utstyr i regionen. Det arbeides med utvikling av nye typer høsting og produksjon, blant annet på tare og fiskeolje. Dersom en lykkes med å etablere produksjon og foredling innen nye nisjer her, kan regionen ta steget inn i den nye bioøkonomien for alvor. En del produkt- og teknologiutvikling er relativt FoU intensiv, og enkeltaktører har etablert samarbeid med FoU, antakelig er det rom for å styrke slikt samarbeid

¹⁵ Impello Management “Olje- og gassbransjen I Midt-Norge” MOLGA-analysen 2013

¹⁶ Møreforskning: «Biomarine næringer i region Nordvest» Rapport 1312

Møreforskning «Verdiskaping og samspill i marine næringer på NordMøre» rapport 1004.

Utfordringer:

- Stabilt fiskeri og fiskeforedling, men lav vekst.
- Kvoter og fiskefartøy selges ut av regionen.
- Strukturering i havbruksnæringen, med oppkjøp av lokalt eide anlegg og lisenser.
- Klynge-strategi innen oppdrett og foredling, med tre store klynger i Norge, sør-, midt-, og nord.
- Mangler FoU miljø innen havbruk og fiskeri.

Muligheter:

- Videreutvikle eksisterende ingrediensindustri innen Omega3 og tang/tare
- Utvikle samarbeid med FoU miljøer om nye produksjonsmetoder og produkter.
- Finne konkurransedyktige nisjer innen den nye bioøkonomien.
- Etablere ny foredling og nye produkter
- Beholde fiskefartøy og kvoter

6.4.3 Reiseliv og opplevelsesnæringer

Møre og Romsdal regnes som en naturlig del av en rundreise i Norge. De viktigste attraksjonene i markedsføringsregionen er Atlanterhavsvegen som starter/ender i Averøy, Trollstigen og byene, deriblant Kristiansund. Nordmøre og Romsdal er en betydelig reiselivsregion og vertskap for mange ulike grupper av besøkende. Det største temaet er rundreise. Voksende markeder er tematurisme og aktivitetsdrevet turisme. Individuelle reisende og reisende som kommer med egen bil er også grupper som øker. Samtidig ser en en dreining der bussmarkedet avtar. Det finnes også tilbud om vandring, gardsturisme, kajakk og ørnesafari.

Fra årsskiftet 2014/15 er det etablert ett felles markedsføringsselskap for destinasjon Nordmøre og Romsdal. Mål for selskapet er økt lønnsomhet i reiselivet og større ringvirkninger av reiselivsarbeid. Det nye destinasjonsselskapet vil ha ansvar for regional markedsføring for til sammen 19 kommuner¹⁷. Av de seks kommunene som omfattes av denne studien er fem medlemmer, Gjemnes har valgt å stå utenfor. Det nye markedsføringsselskapet vil utarbeide ny strategi i 2015, og vil primært markedsføre landbasert turisme. Selskapet har p.t. 5 ansatte og er representert i Molde og Kristiansund.

I flere av kommunene er det et betydelig antall fritidseiendommer. Dette gjelder særlig Gjemnes, Tingvoll, Halså og Smøla. I Tingvoll arbeides det med å etablere et opplevelsessenter «Tingvoll økopark». I Halså samarbeides det med nabokommunene om et rundreiseprodukt «åpen fjord». På Smøla satses det på opplevelsesturisme med et stort antall arrangementer i sommerhalvåret, sammen med friluftaktiviteter som fiske- og kajakk. I Kristiansund arbeides det med cruise-turisme på prosjektbasis. Enkelte steder etterlyses folk som er villige til å satse på reiseliv.

Utfordringer

- Mangel på kapital og utviklingsmiljø innen reiseliv
- Bli bedre på produktutvikling og distribusjon
- Utvikle kvalitetsprodukter og markedsføring

¹⁷ De 19 kommunene er: Molde, Vestnes, Fræna, Midsund, Sandøy, Aukra, Eide, Kristiansund, Tingvoll, Halså, Averøy, Smøla, Aure, Sunndal, Surnadal, Rindal, Nesset, Rauma, Lesja

Muligheter

- Produktutvikling og kommersialisering
- Etablere en god modell for samarbeid mellom utvikling av attraksjoner og aktiviteter og destinasjonsselskapet.
- Utvikle flere lokale produkter og attraksjoner

6.4.4 Handel og service

Kristiansund er handelssentrum for byene rundt. Kristiansund er den eneste av kommunene som har tilstrekkelig befolkningsgrunnlag for et fullverdig handelstilbud. I de øvrige kommunene er det til dels betydelige handelsunderskudd, også på dagligvarer. I Kristiansund er varehandel grovt sett delt mellom sentrum og plasskrevende handel og kjøpesenter på Løkkemyra. Noen lokalt eide butikker har etablert egen nettbutikk, og har dermed inntekt fra flere konkurranseflater. På Smøla er handelstilbudet bedre enn befolkningen skulle tilsi, og dette skyldes i stor grad hytte- og fritidsmarkedet med besøkende. Utfordringen for Kristiansundregionen vil være å bygge opp en sterk og funksjonell region med regionsenteret Kristiansund by og livskraftig senterstrukturer i resten av regionen

Utfordringer

- Utvikle en livskraftig senterstruktur med Kristiansund som regionsenter
- Handelsunderskudd i flere av kommunene, også på dagligvarer.

Muligheter

- Utvikle en livskraftig senterstruktur
- Utvikle attraktiv handel lokalt, også for fritidsbeboere.
- Utvikle Kristiansund som et attraktivt regionalt handelssenter for regionen.

6.4.5 Nyskaping og omstilling

Nyskaping og omstilling er et prioritert satsingsområde i alle kommunene. Næringsliv og offentlig sektor omstiller seg gjennom å ta i bruk nyskapende teknologi og nye løsninger. Innovasjon er viktig for den regionale konkurransekraften, og å stimulere til økt samarbeid mellom næringsliv og forskningsmiljøer er et område der det offentlige kan ta en rolle. Gjennom gode tilbud om etablererveiledning øker sannsynligheten for at nystartede foretak vil overleve. Regionen har erfaring med omstillingsprosesser på Smøla og etablering av nye næringsklynger innen reiseliv og opplevelser, vindkraft og petroleum.

Det er en utfordring å ha god tilgang til etablererveiledning og andre tjenester i alle kommunene. Gjemnes deltar for eksempel ikke i HoppId nettverk. Med unntak av Knudtzon senteret, som er petroleumsrettet, og veiledning for landbruk er det liten grad av spesialisering i tjenestene. Det gis signaler fra statlig hold om at det er ønskelig med større enheter i inkubatorer og næringshager.

Utfordringer

- Ikke samme tilgang til etablererveiledning i alle kommunene
- Liten grad av spesialisering i etablererveiledning
- Liten inkubator, små og sårbare næringshager

Muligheter

- Organisere etablererveiledning for alle kommunene.
- Slå sammen inkubator og næringshage, etablere større enheter
- Utvikle mer spesialiserte veiledningstjenester
- Stimulere til samarbeid om forskning og utvikling mellom bedrifter og forsknings- og utviklingsmiljøer.

6.4.6 Kompetanse

Nordmøre regionen har et lavere utdanningsnivå enn snittet for landet, men utdanningsnivået er økende. Det er utfordringer med rekruttering av rett kompetanse i flere næringer. Tilbud om høyere utdanning innen sentrale næringer bidrar til å heve kompetansen i næringene, og gjør det lettere å samarbeide med forskningsmiljøer om innovasjon og utvikling. Høgskolesenteret i Kristiansund (HIKSU) tilbyr høyere utdanning i samarbeid med Høgskolene i Molde og Volda. Høgskolesenteret tilbyr utdanning innen sykepleie, petroleumslogistikk og subseateknologi (oppstart høsten 2015). Det øvrige studietilbudet varierer.

Når det gjelder havbruk og fiskeri finnes det studieprogram på videregående skolenivå, men ikke på høyskole/universitetsnivå. Høgskolesenteret har også samarbeid med andre for å tilby utdanning i distrikt, for eksempel med kompetansesenteret på Smøla. Flere av kommunene jobber for å motivere ungdom til å ta utdanning det er behov for i kommunen og for at næringslivet skal tilby relevante lærlingeplasser.

Utfordringer

- Færre med høyere utdanning enn landet for øvrig
- Mangel på folk med rett kompetanse i enkelte bransjer

Muligheter

- Etablere flere studietilbud for strategiske næringer, for eksempel akvakultur og foredling av mat
- Motivere ungdom til å ta utdanning relevant for viktige næringer i regionen

6.4.7 Infrastruktur og arealutnyttelse:

En godt fungerende infrastruktur er viktig for næringslivets konkurranseevne og befolkning. I samferdselsøyemed gjelder det å se regionen som en indre funksjonell enhet, samtidig som en har gode forbindelser inn/ut av regionen. Spesielt i distriktene kan dårlige kommunikasjoner gi store ulemper. Det er ikke fergefri forbindelse mellom de seks kommunene i dette prosjektet, og dette kan være en ulempe når en skal se regionen under ett. Tradisjonelt har sjøen vært en viktig ferdselsåre, og er det enda for en del industri og sjøbaserte næringer. Gode havner og spesialiserte næringsarealer til for eksempel petroleum og fiskeri er en fordel. Det gjelder tilgang til næringsarealer, IKT infrastruktur som bredbånd, og veg.

Kommunene kan samordne arealplaner og infrastruktur for næringslivet i større grad enn det gjøres i dag. Videre kan de også samarbeide om å få realisert viktige infrastrukturprosjekter, blant annet inn og ut av regionen. Et eksempel er flytting av fiskerihavn fra Kristiansund til en egnet lokalitet i en annen kommune, et annet samarbeid om næringsarealer for petroleumsvirksomheten. For tiden samarbeides det om en felles sjøområdeplan i regi av ORKIdè.

Utfordringer

- Mangler fergefri forbindelse mellom kommunene i regionen.
- Begynnende kapasitetsproblemer for næringsareal til petroleum og fiskeri.

Muligheter

- Styrke samordnet planlegging for næringsarealer, og senterstruktur
- Samarbeide om realisering av viktige infrastrukturprosjekter.
- Samarbeide om lokalisering av viktig infrastruktur for næringsvirksomhet, for eksempel fiskerihavn

6.4.8 Omdømme

Samtlige kommuner i regionen er opptatt av omdømme, om enn med litt forskjellig vinkling. I noen av kommunene legges det vekt på å skape seg et godt omdømme, i andre er det større fokus på rekruttering og tilbakeflytting. Det arbeides også med profilering gjennom arrangementer, som Smøla dagene i Kristiansund. Regionale konflikter kan bidra til å svekke omdømme.

Holdningsskapende arbeid, og tiltak som bidrar til å fremme felles identitet er viktig for å utvikle godt samarbeid og samhold. Et felles, godt omdømme for regionen kan bidra til å gjøre det lettere å rekruttere kompetanse fra andre steder. Det vil være en fordel om regionen kan utvikle en felles merkevare for omdømmebygging.

Utfordringer

- Mange små omdømmeprosjekter vil gi liten effekt
- Mangler en felles merkevarestrategi for hva regionen skal være

Muligheter

- Identifisere og forsterke styrkene i regionen, utvikle en felles identitet.
- Samle ressurser i en felles, større satsing vil gi økt synlighet
- Mange gode tiltak og erfaringer å bygge på

6.4.9 Andre mulige satsingsområder

Følgende mulige satsingsområder er vurdert, men anbefales ikke i denne omgang. Imidlertid kan det være grunnlag for å se nærmere på og eventuelt utvikle videre, for eksempel i sammenheng med ett av de andre satsingsområdene.

Landbruk Mens nyskaping innen landbruk og skog er prioritert i noen av kommunenes næringsplaner, så viser andre til egne landbruksplaner. Bioforsk har et nasjonalt kompetansesenter for økologisk landbruk i Tingvoll kommune. Det er dermed etablert en unik kompetanse på dette i regionen. Eksempler på strategier rettet mot landbruk i kommunene er utvikling av lokale matspesialiteter, økologi, og økt foredling av trevirke. Enkelte av kommunene samarbeider om prosjekter innen mat. Mat og felles merkevarebygging av lokale produkter kan være et satsingsområde. En slik enkeltsatsing kan for eksempel kobles mot reiseliv og opplevelsesnæringer.

Industri: er satsingsområde i en av kommunene. Det foreslås ikke eget satsingsområde for industri, men at industri ivaretas gjennom næringsnøytrale strategier.

Risikovillig kapital: Mens det i Kristiansund ser ut til å være en oppfatning av at det finnes kapital til gode prosjekter, så gir flere av de mindre kommunene uttrykk for at det er mangel på risikovillig kapital. På landsbasis finnes flere nettverk som har mål om å skape kontakt mellom investorer og grundere, for eksempel Connect. I og med at det later til å være ulike oppfatninger om behov for dette satsingsområdet, foreslås det ikke et felles satsingsområde med dette tema nå.

6.5 Visjon – Kristiansundregionen om 20 år

En visjon er et bilde av en framtidig ønsket tilstand. Visjonen forteller hva man vil oppnå og hvordan man vil bli oppfattet av andre. I arbeidet med å lage en felles næringsplan er det derfor viktig at kommunene finner fram til felles visjon for næringsutvikling. Visjonen bør ha en utforming som næringsliv og kommunene kjenner seg igjen i.

Nedenfor gjengir vi kommunenes mål og visjoner for næringsutvikling i dag, deretter presenteres forslag fra workshop med næringsaktører i regionen. Forslagene som presenteres er de som fikk størst oppslutning, og danner grunnlag for å utvikle en felles visjon for regionen.

- **Kristiansund og Averøys næringsplan:** «*I front på Nordmøre*»
- **Smøla kommune:** «*Smøla – øy i et hav av muligheter*»
- **Halsa kommune:** «*En kommune i vekst!*»
- **Gjemnes kommune** har overordnet mål: «*Trygt å leve, godt å bo*»
- **Tingvoll kommune**, overordnet mål for næringsarbeidet: «*Næringsarbeidet i kommunen skal bidra til bærekraftig samfunnsutvikling, attraktive lokalsamfunn og robust, konkurransedyktig næringsliv.*»

Forslag til visjon:

- *Der muligheter kan bli virkelig.*

Kristiansundregionen er kjent for godt samarbeid, og et sted det er godt å bo og leve. Regionen er god på involvering og passe stor.

- *Framoverlent samspill*

Kristiansund regionen er sjølstendig, energisk, og kjent for framoverlent, samspill

- *Fra Æ, E eller I til Vi*

Fra fragmentering til samspill

- *Kristiansundregionen – sentralt sted å spire og blomstre*

En region som er åpen for impulser, kjent som inkluderende, og god på integrering av innflyttere.

Arbeidsmarkedet er åpent og arbeidsgiverne ansetter de beste kandidatene. Med god tilgang til flyplass og flyforbindelser er regionen attraktiv for unge mennesker.

Til sammen danner disse forslagene et grunnlag å jobbe videre med.

6.6 Samarbeid om næringsutvikling

Kristiansund regionen har et godt utbygd virkemiddelapparat, og det er flere organisasjoner og møteplasser der næringsliv og offentlig sektor møtes. Til sammen har regionen mange årsverk som jobber med næringsutvikling, men det er også mange små aktører, og til dels uklare grenser. For at en felles satsing på næringsutvikling skal ha noen effekt, er en avhengig av god organisering og ressurser til gjennomføring. Videre må satsingen være godt forankret, det vil si at noen (helst flere) må ha eierskap til den. I dette avsnittet ser vi på mulige måter å organisere næringsarbeidet.

Når det gjelder kommunenes egne organisasjoner, så er det næringsansvarlig i hver kommune. I Tingvoll er det en egen stilling som kultur og næringsansvarlig, og kommunen har engasjert Tingvoll næringsforum gjennom en utviklingsavtale til å gjennomføre prosjekttrettede oppgaver og etablererveiledning. I Gjemnes er kulturlederen også ansvarlig for saksbehandling av nærings saker. I Averøy er det en egen næringssjef. Kristiansund kommune har en felles kultur- og næringsenhet med to stillinger dedikert til næring i tillegg til kultur- og næringssjefen. Halsa kommune kombinerer stillingen som kultur- og næringsansvarlig, og har i tillegg engasjert en prosjektleder for lokalsamfunnsutvikling (LUK programmet). I Smøla kommune er det Smøla nærings- og kultursenter som har ansvar for arbeidet med næringsutvikling i kommunen.

I flere av kommunene er det stillingsbrøker av ulik størrelse som er avsatt til næringsutvikling. Ved å samle disse på en eller færre personer, vil det være mulig å profesjonalisere tjenestene noe mer.

HoppId er fylkeskommunens satsing på entreprenørskap gjennom etablererveiledning og kurs. HoppId finansieres av Fylkeskommune, fylkesmann, Innovasjon Norge og kommunene. I følge hjemmesiden til HoppId er det Averøy næringsforum som har hånd om tjenesten i Averøy. I Tingvoll er det Tingvoll Næringsforum, og i Kristiansund er det Bølgen næringshage. Det ser ikke ut til å være inngått avtale om HoppId i Gjemnes. Halså har felles HoppId kontor med Rindal og Surnadal. Smøla har egen HoppId tjeneste. Det er tilbud om etablererveiledning i alle kommunene, med unntak av Gjemnes. Det er en fordel at det tilbys profesjonell etablererveiledning i de fleste kommunene, på den annen side er dette neppe heltidsstillinger. Når det gjelder etablererveiledning er det også et potensiale i å samle stillingsbrøker og profesjonalisere tjenesten ytterligere. Krav om tilstedeværelse i kommunene kan f.eks. løses ved å ha faste kontordager i den enkelte kommune. Ved å samle stillinger og personer, får en også muligheten til å bygge et sterkere fagmiljø og bransjekunnskap.

Bølgen næringshage ligger i Kristiansund og er tatt opp i det nasjonale næringshageprogrammet. Knudzon senteret er en industriinkubator for petroleumsindustrien, og skal bidra til nyskaping innen olje og gass. Inkubatoren har stort sett aktiviteter knyttet mot leverandørbedrifter i regionen, men det er ikke et krav. Det er gitt signaler fra SIVA om at en ønsker å samle aktivitetene i færre og større enheter.

I alle kommunene finnes det næringsforening og eller næringsforum, og disse er viktige for dialogen mellom næringsliv og kommune. KOMvekst er næringsforening for Kristiansund og omegn, som for tiden inviterer til nærmere samarbeid eller medlemskap i kommuner der næringsforeningene ligger nede eller er for små til å ha noe særlig egentyngde. Det er også regionale fora der næringspolitikk og prosjekter drøftes, som for eksempel Nordmøre næringsråd, og ORKide. Dersom de private næringsaktørene samler seg i en større næringsforening, vil en ha større gjennomslag og lettere kunne opptre som samtale og utviklingspartner for blant annet kommunene i næringsutviklingsarbeidet. Ved at næringslivet samler seg i en, større forening er det dessuten lettere å utvikle regionale nettverk i regionen. Det samme gjelder for næringsråd med både offentlig og privat medlemskap, her er det og muligheter for å slå sammen flere små til større, og mer profesjonaliserte enheter. Da unngår en og at aktiviteter blir avhengige av noen få enkeltpersoner.

Utfordringer:

- Mange «stillingsbrøker» i næringsarbeidet i de mindre kommunene
- Etablererveiledning HoppId er til stede i de fleste kommunene, men består mest av deltidsstillinger
- Mange små næringsforeninger, og svært varierende aktivitetsnivå
- Varierende aktivitetsnivå på næringsfora og andre samarbeidsorganer mellom kommune og næringsliv
- Signaler fra statlig hold om ønske om færre og større enheter.

Muligheter

- Samle deltidsstillinger i næringsutvikling i en felles enhet som dekker flere kommuner, økt profesjonalisering og bedre bransjekunnskap.
- Samle veiledningstjenester for etablerere og andre innovasjonstjenester som næringshage og inkubator i et felles Innovasjonshus.
- Opprettholde desentralisert tilbud gjennom lokale kontordager.
- Samle næringsforeninger i en felles regional forening, slik at en får økonomi til en mer profesjonell drift og blir en tydeligere aktør på vegne av næringslivet og i næringsutvikling
- Samle offentlig- private møteplasser som ulike næringsfora i større enhet som samsvarer med geografiske grenser for næringssamarbeidet, og slik åpne for en bredere dialog.

7 Petroleumsnæringen – baser og sjøretta areal

7.1 Hovedpunkter fra ringvirkningsanalysen

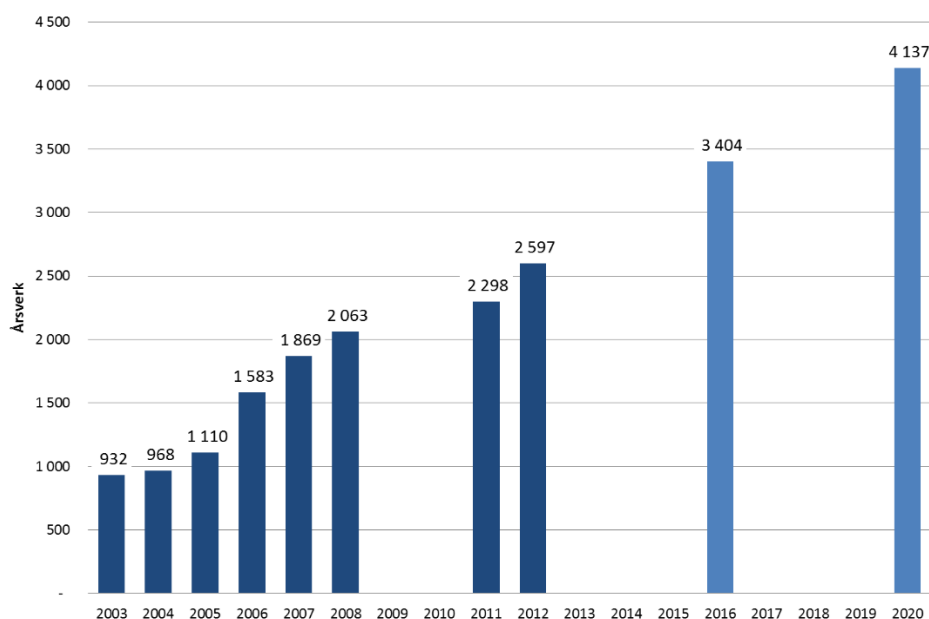
Her gjengis noen hovedresultater fra «RINGVIRKNINGSANALYSE AV PETROLEUMSKLYNGEN I KRISTIANSUNDSREGIONEN. Status 2012 og utsikter frem mot 2020». Møreforskning og Høgskolen i Molde (2013).

Imidlertid har utviklingen i 2014 – 2015 vært preget av en stagnasjon i bransjen, slik at prognosene bør justeres noe ned.

I løpet av den siste åtteårsperioden, 2004-2012, har den direkte sysselsettingen økt med 1 600 årsverk. I løpet av den neste åtteårsperioden frem mot 2020 har bedriftene forventinger til en ytterligere økning på nesten 1 600 årsverk. Sysselsettingsveksten i perioden 2004-2012 har vært høy.

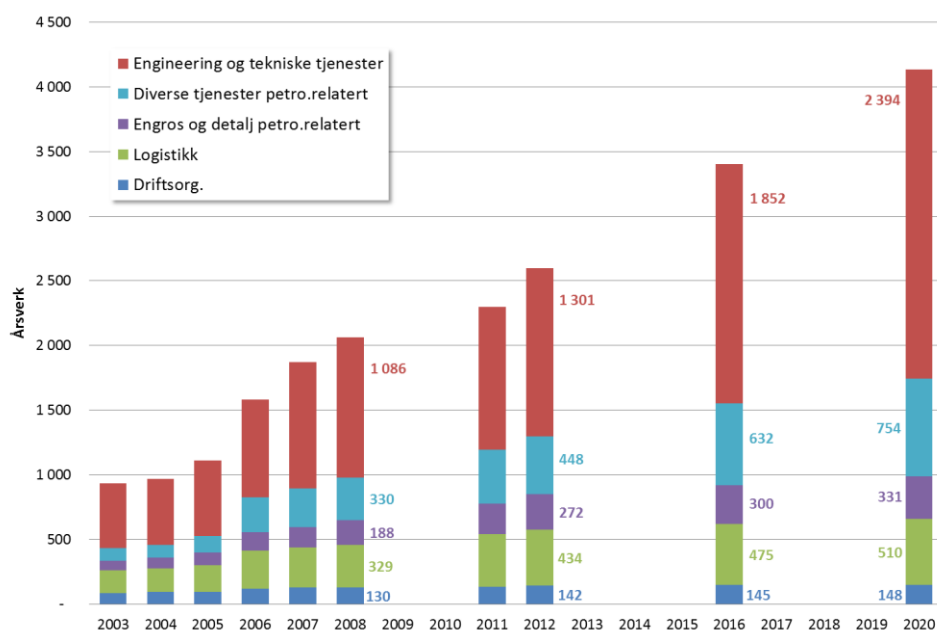
Selv om petroleumsaktiviteten stagnert i 2014 og 2015, er det spådd en videreutvikling og vekst av petroleumsaktiviteten på sikt og det er vesentlig at det legges til rette for å få en positiv regional utvikling.

Tre år med lavere investeringer vil dempe oljeaktiviteten tror, oljedirektør Bente Nyland. Hun mener oppgangen kommer i 2018. I perioden 2015-2020 forventes det at disse feltutbyggingene ut fra oljebyen Kristiansund kan komme inn på listen: Zidane, Trestakk, Fogelberg og Pil og Bue.

Figur 7-1: Sysselsettingsutvikling for petroleumsrelatert virksomhet i Kristiansundsregionen 2003-2020.

Petroleumsklyngen i Kristiansundregionen utgjøres av oljeselskap, logistikk, engineering, engros-/ detaljhandel og diverse tjenester.

Figur 7-2: Petroleumsrelatert sysselsetting 2003 - 2020

Kristiansund har et godt driftsmiljø, verft og mekaniske verksteder, samt et voksende antall engineering-selskaper.

Konkurranseskraft i regionen er:

- Nærhet og aktivitetsnivå i Norskehavet
- Utbygging av nye og eksisterende felt
- Forsyningsvirksomhet og logistikk
- Vedlikehold og modifikasjonsprosjekter
- Driftskontor

7.2 Arealutviklingen for petroleumsbaserte sjøretta virksomhet – aktiviteter, areal potensial og tilgjengelighet

I takt med økt aktivitet i petroleumsvirksomhet vil det bli etterspørsel etter sjøretta areal for kaianlegg, dypvannskai, industrihaller, driftsbygninger (kontorfasiliteter) og lagerareal.

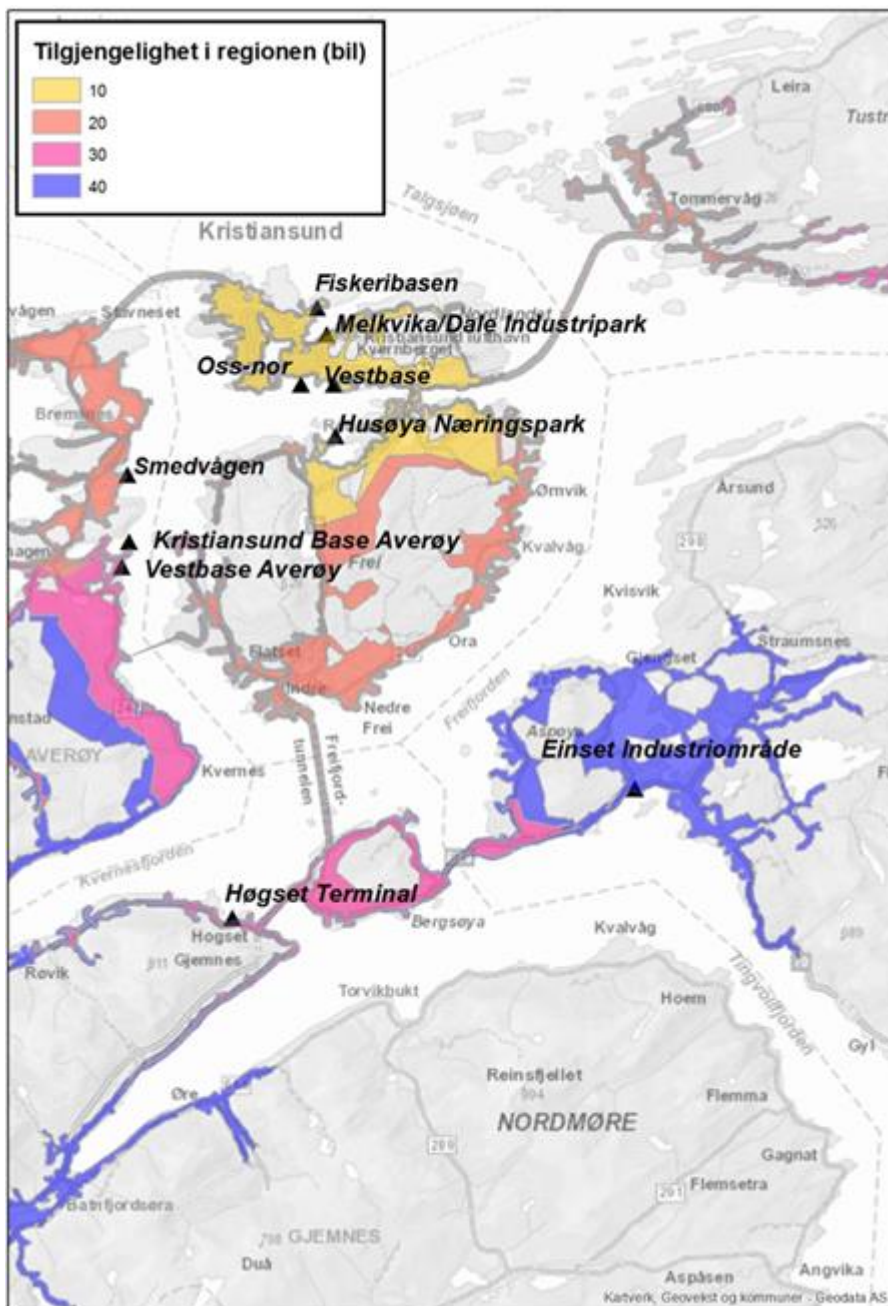
Fra kommuneplan i Kristiansund:

Den petroleumsrettede leverandørindustrien har behov for sjørettede områder med betydelig utviklingspotensial. Forsyningsbasen og leverandørbedrifter lokalisert rundt Vestbase har nå kun marginale utviklingsmuligheter når det gjelder arealutvidelser og basen er avhengig av ny arealtilgang for å møte det arealbehovet næringen har.

Mye av aktiviteten i Kristiansundsregionen innen baser for petroleumsnæringen er knyttet til logistikk og driften på Vestbase.

Det legges opp til en utvikling av sjøretta areal rundt Bremsnesbassenget for petroleumsvirksomheten. Det gjelder baser, industrianlegg og terminaler.

7.2.1 Lokalisering av sjøretta areal for petroleumsnæringen og tilgjengelighet

Figur 7-3: Sjøretta areal for petroleumsvirksomheten

7.3 Basevirksomheten

I Bremnesbassenget er det tre geografisk adskilte baser: Vestbase, Vestbase Averøy inkludert Kristiansund Base Averøy og Husøy.

7.3.1 Vestbase Kristiansund

Vestbase AS har som visjon at Vestbase skal være hovedknutepunkt for all offshorerettet aktivitet i Norskehavet.

Dette muliggjøres blant annet ved unik beliggenhet, nærhet til viktig infrastruktur som by, flyplass og helikopterterminal, moderne utstyr, høy fokus på sikkerhet, kapasitet for store volum, samt sikker og effektiv håndtering av materiell. Videre er nærhet til offshoreinstallasjoner og felt en klar styrke.

Vestbase er også en *næringspark* hvor det i dag er mer enn 60 selskaper etablert/representert på baseområdet. Basen har et stort vare- og tjenestespekter. Vesentlig suksess-faktorer har vært: Effektiv samhandling, store krav til HMS, nettverksbygging / fellesmøter. Vestbase er den største oljerelaterte næringspark i Midt-Norge

Alle operatørselskaper (AS Norske Shell, Statoil ASA) utenfor Midt-Norge er i dag etablert på Vestbase. Plattformene Draugen, Heidrun, Åsgard B, Njord og Kristin, samt boreskipet Åsgard A forsynes fra Vestbase. I tillegg supporteres subseafeltene Mikkell, Ormen Lange, Tyrihans, Yttergryta og Morvin.

Vestbase omfatter i dag omkring 650 dekar. Det er noen mindre ledige arealer øst i område som kan utnyttes. Ellers kan en i henhold til kommuneplan fylle ut det sentrale havnebassenget som ligger litt vest i området. Vestbase mener området er funksjonelt slik det er i dag. Dessuten er det forbundet vesentlige kostnader med en utfylling, så det oppgis at dette foreløpig ikke står på dagsorden.

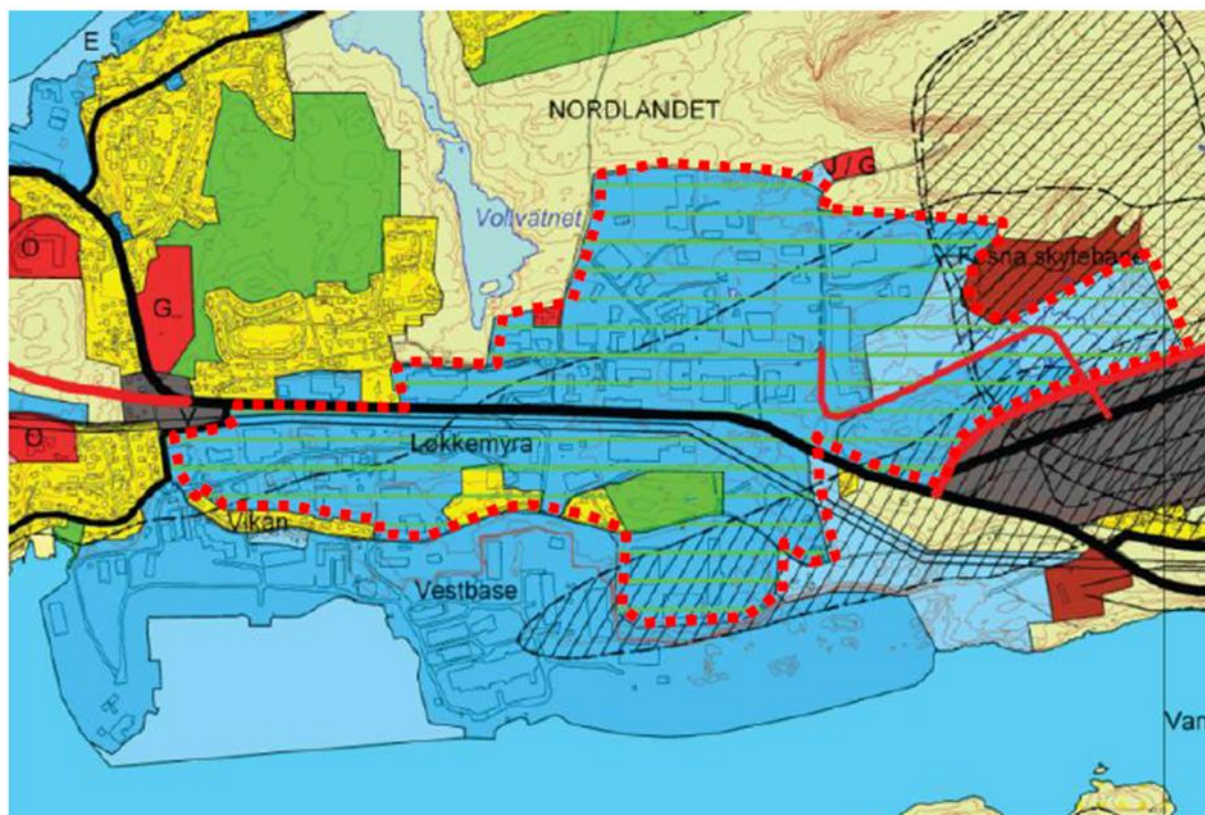
En utvikling av området vil innebære vurderinger av dagens arealbruk og alternativ organisering for å få en mer effektiv og funksjonell basedrift.

Figur 7-4: Vestbase 2014

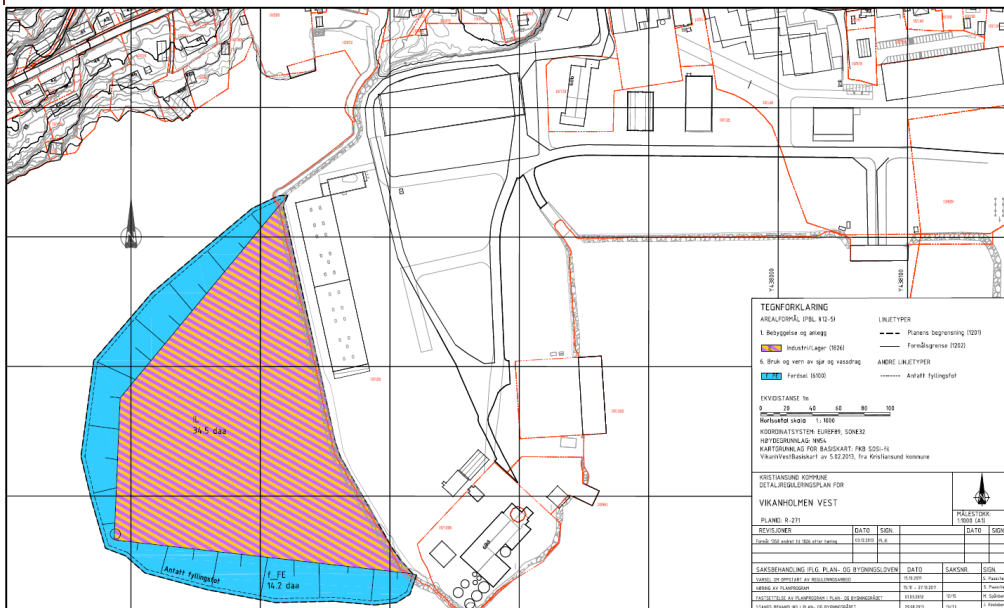

Figur 7-5: Vestbase (Foto: Steinar Melby)

Figur 7-6: Utdrag av kommuneplan som viser Vestbases arealer i sør (sør for rød stipling og flyplass).

Det er utarbeidet reguleringsplan for en utvidelse i vest på cirka 35 dekar. (Denne er per januar 2015 hos fylkesmann pga klage.)

Figur 7-7: Reguleringsplan Vikanholmen vest, 34,5 dekar

7.3.2 Vestbase Averøy

Området vil både supplere dagens aktiviteter/aktører på Vestbase i Kristiansund, og i tillegg være sentralt i en ny spennende industriklynge som er etablert rundt Vestbase Averøy, med aktører som: Kristiansund Base, Sar Averøy, Skretting og Kristivika Næringspark. Vestbase Averøy er derav en attraktiv lokasjon både for gjennomføring av tidsbegrensede prosjekter og permanent etablering.

Figur 7-8: Vestbase og Vestbase Averøy i Bremnesfjorden

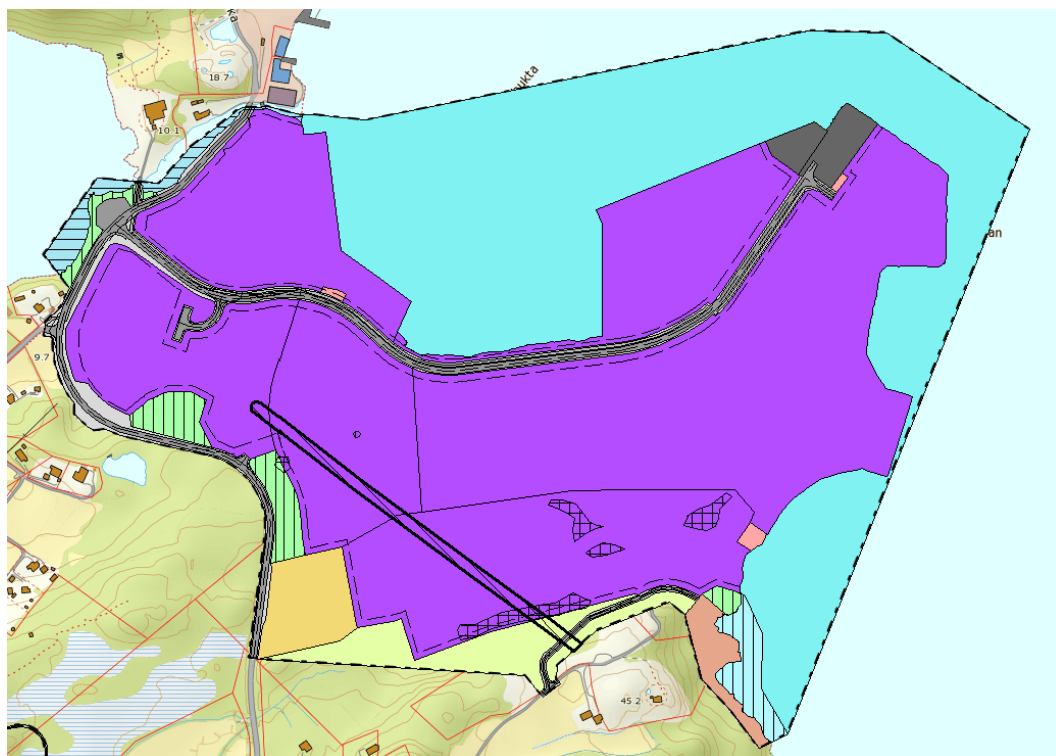
Vestbase Averøy har en veldig god beliggenhet, ved innseilingen til Kristiansund/Vestbase, samt Sundalsfjorden. Med bil tar det ca 20 min fra Kristiansund til Vestbase Averøy.

Figur 7-9: Vestbase Averøy med Skretting (forproduksjon for oppdrettsfisk) til venstre i bildet

Vestbase sikret seg i 2012 et område som i dag er på brutto 265 mål gjennom kjøp av selskapet Averøy Eiendom AS, som er grunneier.

Industriområdet som er under utvikling, er i dag planlagt utbygd til ca 220 dekar, men området har ytterligere ekspansjonsmuligheter som løpende blir vurdert. Per 2014 var ca 80 dekar ferdigstilt og klargjort til bruk.

Figur 7-10: Reguleringsplan Hestvikholman industriområde. Vestbase Averøy, Skretting og Kristiansund Base Averøy.

Figur 7-11: Vestbase Averøy med Kristiansund Base Averøy til venstre.

Sommeren 2013 ble det igangsatt bygging av ny 80 meter kai, med et støttepunkt (dykdalb) etter 20 meter. Samlet 100 meter liggeflate/punkt. Kaien blir spesielt designet for å håndtering av tunge laster.

7.3.3 Kristiansund Base Averøy

Kristiansund Base er et attraktivt alternativ og supplement til baseaktiviteten i Kristiansund. Basen er samarbeidspartner som mobiliseringsbase for operatør-, rigg- og offshoreserviceselskap.

Baseområdet ligger med sine gode havneforhold i et område som er skapt for industriformål. Det er god infrastruktur som sikrer god tilkomst både på land og til havs.

Figur 7-12: Kristiansund base Averøy til høyre på bildet. Baseområdet er cirka 60 dekar

Produktspekter er:

- Base, forsyning og logistikkjenester
- Skreddersydde totale logistikk løsninger for alle våre kunder
- Bulk tjenester, nytt moderne bulkanlegg
- Moderne inspeksjonshall for rør
- Varehotell
- Utstyr og kapasiteter

7.3.4 Husøya

Husøya Næringspark AS har som mål å utvikle det eksisterende industriområdet, og tilrettelegge for aktiviteter knyttet til offshorenæringen og havnefunksjoner. Utvikling av havn på Husøya kan også bli influert av at det jobbes med planer for utvikling av sentrumshavna i Kristiansund.. Dette og andre infrastrukturtiltak i regionen, kan gi godstrafikkøkning, og på sikt bidra til å avlaste sentrumshavna.

Figur 7-13: Husøya industripark med nytt utfyllingsområde i framgrunn for dypvannskai

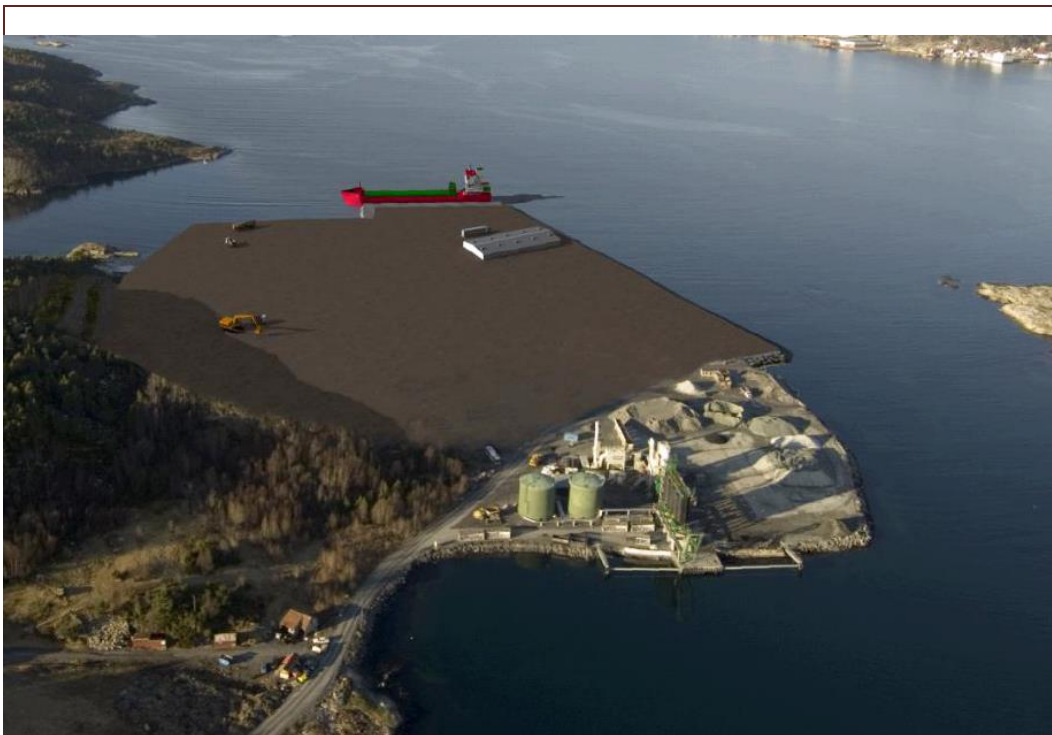
Et kaianlegg på Husøya kan også fungere som avlastning for Vestbase. Et anlegg her vil ha god beliggenhet, både i forhold til logistikk og ressursbruk etter som det er kort avstand mellom Husøya og baseområdet.

Foreslått reguleringsplan må ses i sammenheng med eksisterende industriområde i gjeldende reguleringsplan for del av Bolgaområdet, vedtatt 30.6.2005. Til sammen danner planene et sammenhengende kai -, base, industri, og lagerområde på godt over 230 daa på nordenden av Husøya.

Det planlegges for følgende funksjoner:

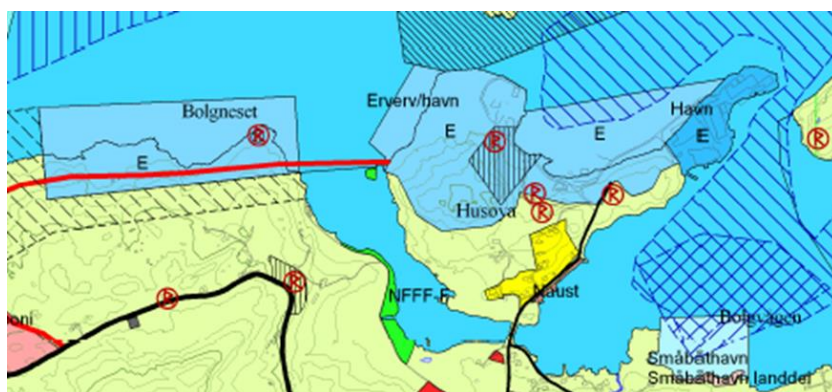
Kaianlegg og havn med fellesterminal, og lagerhotell med containeranlegg, samt områder for industri. Det tilrettelegges for havne- og oljerelaterte aktiviteter.

Kaia vil være offentlig og drives av Kristiansund og Nordmøre Havn. Anlegget dimensjoneres for RoRo-skip (RollOn-RollOff), med lengde opptil 200m. Den vil kunne bli en tiltrengt avlastning for indre havn i Kristiansund.

Figur 7-14: Planlagt utbygging av Husøy vest

Det tilrettelegges for offentlig vei helt ut til kaia, og eventuell fremtidig veiforbindelse vestover til Bolgneset. Her kan det være muligheter for ca 180 dekar med nytt sjøretta areal.

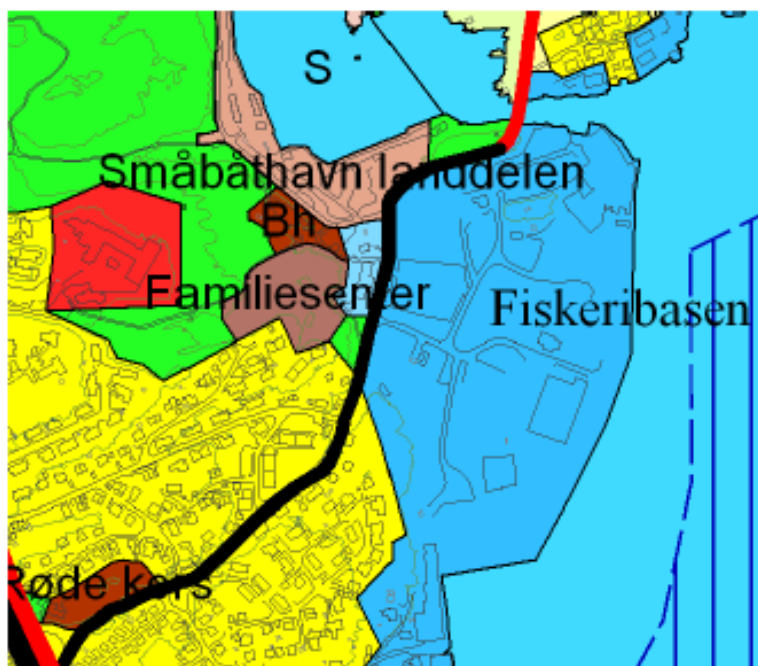

Figur 7-15: Kommuneplan for Kristiansund med Husøya (regulert) og framtidig næringsområde Bolgneset til venstre

7.4 Andre sjøretta areal som kan nyttes for petroleumsvirksomheten

7.4.1 Fiskeribasen Teistholmen/ Bentnesset

Fiskeribasen var primært tiltenkt fiskerirelatert næringer. Etter noe lav etterspørsel etter slike arealer, har bystyret vedtatt at det også kan etableres næringsbebyggelse.

Figur 7-16: Areal for fiskeribasen avsatt i kommuneplan

Den foreslåtte endringen i reguleringsbestemmelsene vil medføre at de regulerede industriområdene ikke lenger er forbeholdt fiskeribaserelatert virksomhet, men at annen næringsvirksomhet *også* kan etableres. Det vil i første rekke innebære at et bredere spekter av produksjonsbedrifter kan etablere seg på området, bl.a. industri-, håndverks-lager- og kontorvirksomhet.

Kristiansund kommune har etter vedtak om endret reguleringsplanen drøftet om oljebransjen kan etablere seg der. Det er kort vei til både Vestbase og Sterkoder.

Selve anlegget er sammensatt av flere bygninger av forskjellige alder. Mye av anlegget er utbygget eller påbygd i nyere tid. Bygningsmassen er på rundt 10 dekar. Kommunen er i gang med å selge rundt 45 mål rundt på Teistholmen. Det er 125 meter lange kaifronten på Bentnesset.

7.4.2 Høgset Terminalen – Gjemnes

Kommunens største tilrettelegging for industri og industriutvikling er gjort på Høgset. Her ligger det store muligheter i tilknytning til terminalen og området rundt. Om lag 100 dekar er lagt ut som næringsareal i kommuneplan i og rundt terminalområdet. Innendørs lager oppgis til 3,2 dekar og utendørslager som 18 dekar med gode muligheter til utvidelse.

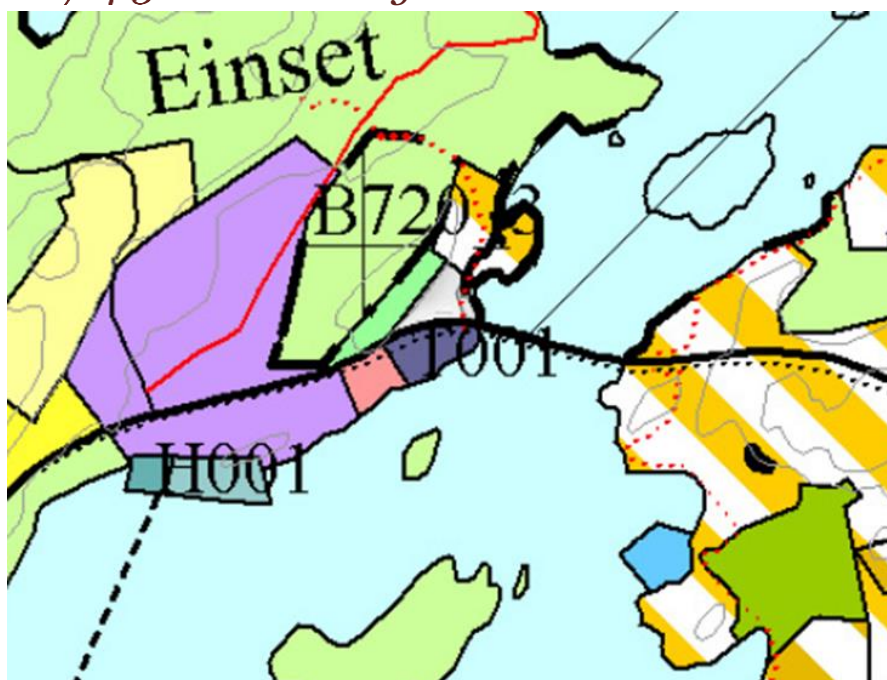

Figur 7-17: Høgset terminalen

Høgsetterminalen består av kaianlegg med terminal. Det er anløp av godsbåter i linje- og trampfart. Konteinere losses og går videre med bil lokalt. Utgående konteinere sendes over Høgsetterminalen til USA og Europa, med Jarlsbergost fra Elnesvågen, makrell fra Harøysund og laks fra Kristiansund. Høgsetterminalen er svært viktig for lokal import og eksport og er et knutepunkt innen godstrafikken.

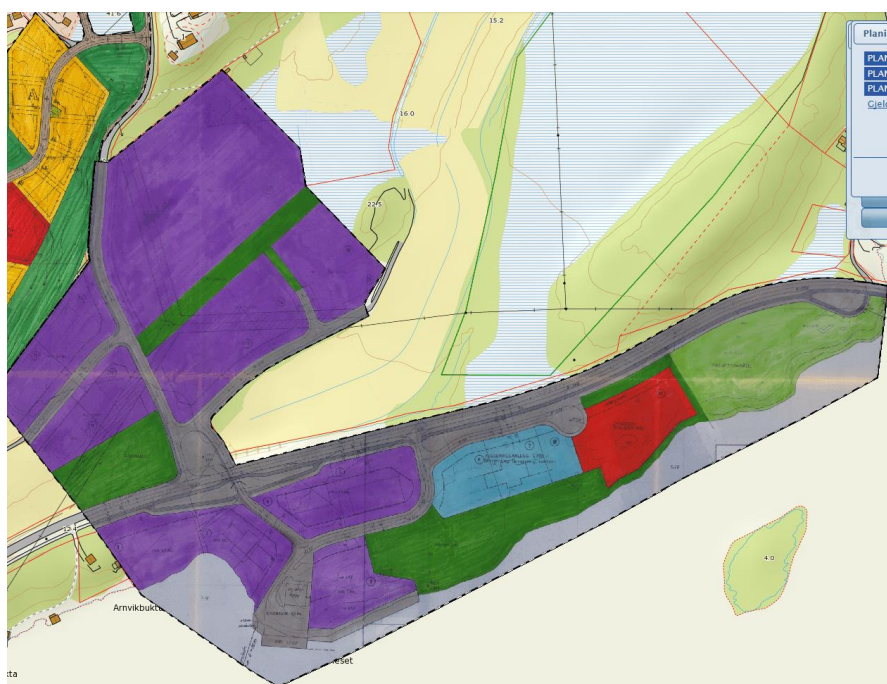
Terminalen ligger drøye 20 km fra Kristiansund og 50 km fra Molde. Ukentlig avganger til Hamburg og brennerhaven. Den har dypvannskai, langtidslagring og truck-kapasitet inntil 45 tonn.

7.4.3 Einset – Tingvoll

Figur 7-18: H001 viser næringsområdet Einset

Einset industriområde ligger inntil E39 ved Aspøya Fjordsenter. På sørsiden av hovedvegen ligger en moderne dypvannskai. Her er også attraktive funksjoner som kafe, dagligvarer, servicefunksjoner og byggvare. I nærområdet er det et godt utvalg av ledige bolig- og fritidsboligtomter.

Figur 7-19: Reguleringsplan Einset Industriområde

På nordsiden av vegen er det ledige næringsarealer som delvis er opparbeidet. Området passer godt til lettere industri, plasskrevende handel o.l.

Kommunen eier det meste av de vel 80 dekar hvorav 25 dekar kan betegnes som sjøretta areal, som er regulert til næringsformål. En stor del av området er under opparbeiding og kan tas i bruk til byggeformål.

7.5 Petroleumbasert sjøretta industri

7.5.1 Dale Industripark - Sterkoder og Aibel

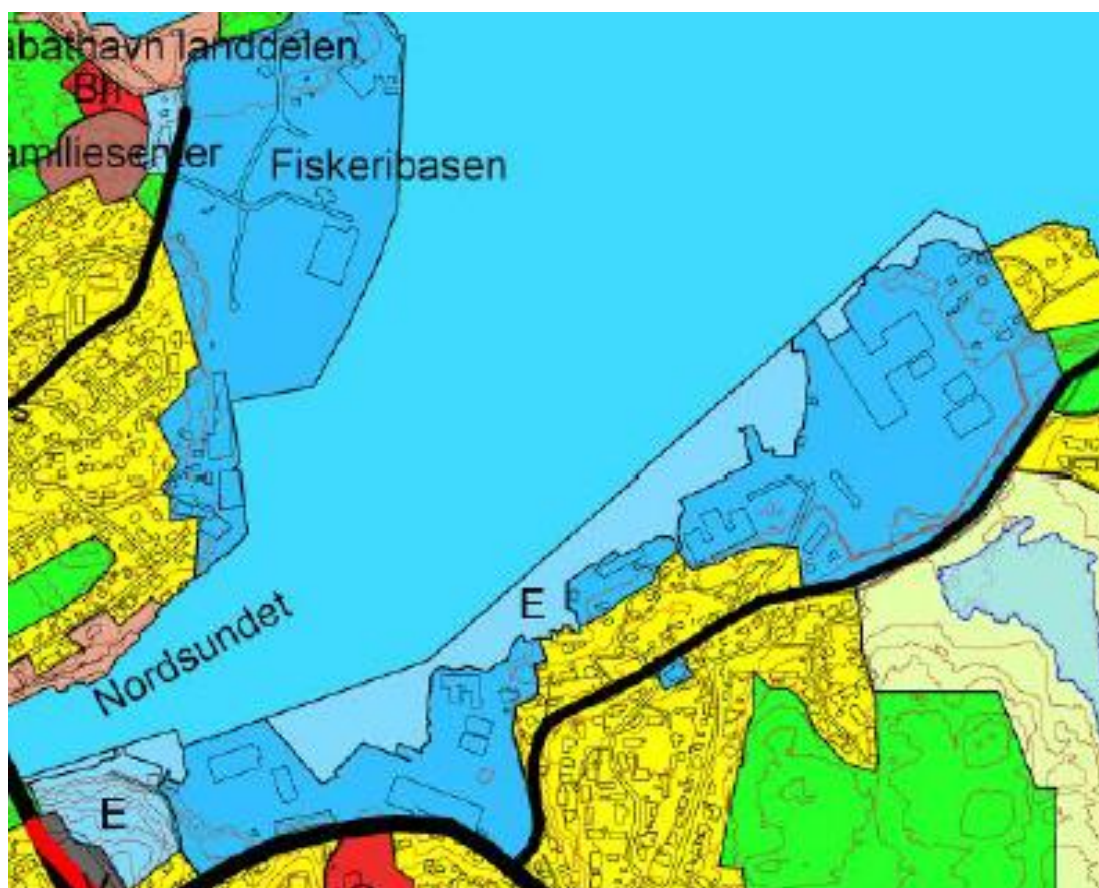
Dale Industripark administreres av Umoe Sterkoder AS.

Anlegget har et samlet areal på ca 90 da, hvorav 15 da verksted, lager og kontorfasiliteter. Anlegget ligger sentralt i Kristiansund ytre havn, og omfatter 3 kaier. Det er kaier med god bæreevne og mulighet for krevende løfteoperasjoner.

Vann, strøm, gass og luft er lagt fram til de fleste kaiene. Kontorfasiliteter med tele- og datanettverk tilknyttet kaianleggene. Anleggene med tilhørende fasiliteter og utstyr er velegnet for variert næringsvirksomhet rettet mot maritime miljøer.

Umoe Sterkoder – et selskap i Umoe-gruppen – er lokalisert i Kristiansund og eier industriområder i Melkvika og på Dale, til sammen ca 150 dekar. I henhold til kommuneplan er det også muligheter for noe utvidelser i sjøområdene.

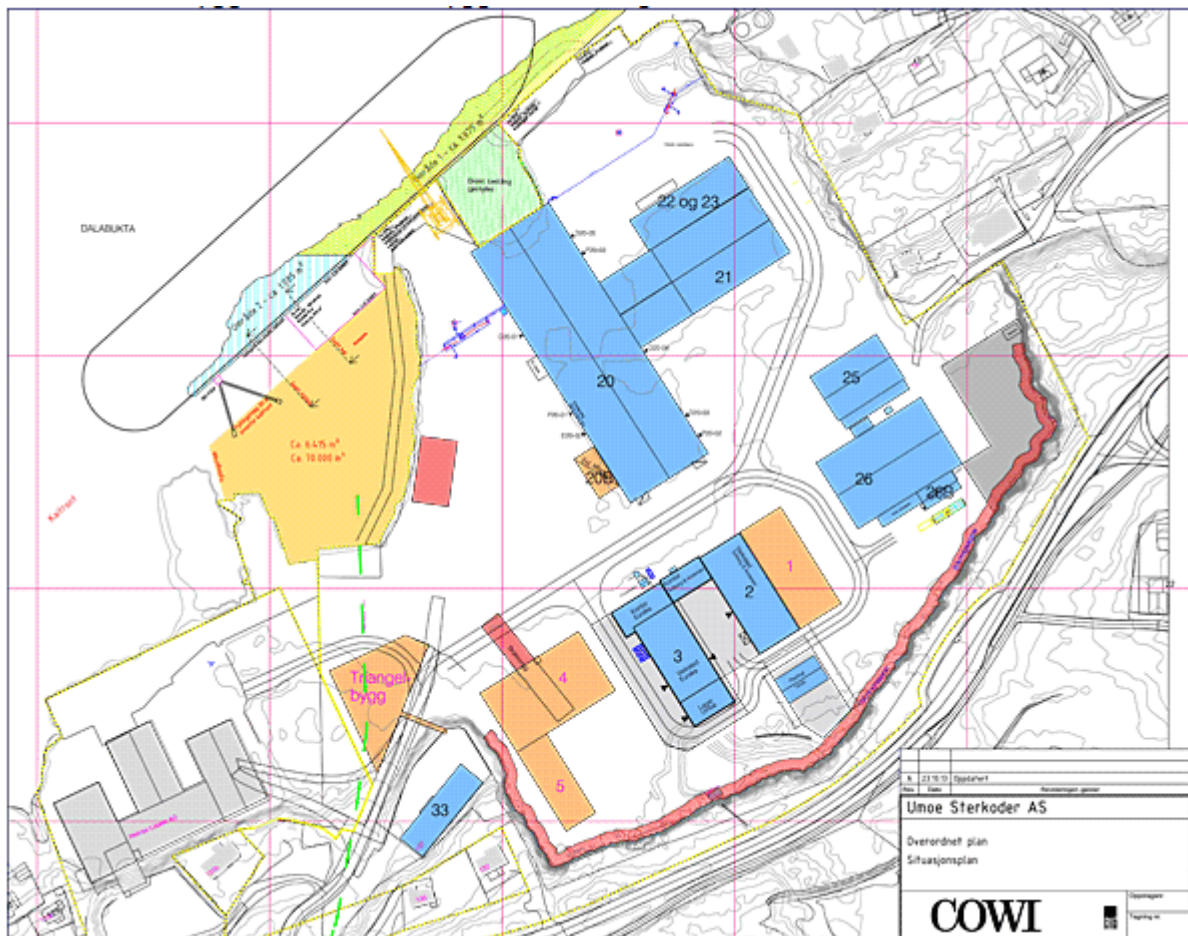
Melkvika-eiendommen er i sin helhet utleid til Aibel AS.

Figur 7-20: Kommuneplan med Dale Industripark til høyre og Melkvika til venstre

Umoe Sterkoder AS står bak Dale Industripark og utvikler eiendommen med utleie av eksisterende bygninger og oppføring av nybygg til nye leietakere.

Markedet for bedriftene på Dale Industripark er offshore-tilknyttet og tilbudet er rettet mot aktiviteter i et langsiktig industrielt perspektiv. De har et sterkt maritim- og offshore relaterte ingeniørmiljøene i Kristiansund.

Figur 7-21: Dale industripark – eksisterende bygg er blå og brune bygg er fremtidige.

Sterkoder Mek. Verksted var i fremste rekke når det gjaldt effektiv skipsproduksjon, og det var under perioden med blant annet serieproduksjon av trålere at industri- og lagerhallene på Dale Industripark ble bygget og modernisert. Leveranser til olje- og gassvirksomheten ble enda et bein å stå på for Sterkoder Mek. Verksted, og anlegget i Smedvågen ble bygget opp til formålet. I febr. 1991 ble Sterkoder Mek. Verksted overtatt av Umoie-konsernet og er i dag en del av Umoie Eiendom etter at skipsbyggingen ble avviklet rundt 2003.

Figur 7-22: Aibel i Melkvik. Vedlikeholds- og modifikasjonsarbeid er hovedoppgaven

Aibel i Kristiansund ligger sentralt til, mellom Kristiansund lufthavn Kvernberget og sentrum. I tillegg er det nært knyttet til forsyningsbasen for Norskehavet - Vestbase. Anlegget er 42 dekar kvadratmeter stort. Det har flere store leietakere. Vekst i antall medarbeidere har gjort at Aibel i Kristiansund nå også leier kontorlokaler i Industriveien.

7.5.2 Oss nor

Oss-nor er i dag Midt-Norges base-verksted. Oss-nor har levert tjenester til oljebransjen i 30 år og er i sterk vekst. Bedriften har langsiktige kontrakter med oljeselskaper, riggselskaper og andre internasjonale industriselskaper.

Figur 7-23: Aktivitet hos Oss nor

Oss-nor er lokalisert i Kristiansunds havneområde, med dypvannskai beskyttet mot storhavet. Kort distanse til flyplass, heliport og Vestbase.

Oss-nor er i dag Midt-Norges base-verksted. Oss-nor har levert tjenester til oljebransjen i 27 år og er i sterk vekst. Bedriften har langsiktige kontrakter med oljeselskaper, riggselskaper og andre internasjonale industriselskaper. Oss-nor og datterselskapet Benor har cirka 100 ansatte.

Figur 7-24: Oss nor - vest for Vestbase

7.6 Oppsummering baser – sjøretta areal næringsareal

7.6.1 Basevirksomheten

Vestbase Kristiansund er den dominerende forsyningsbase for feltene i Norskehavet. Basen med sin beliggenhet har stort sett utnyttet tilgjengelig areal det vil si cirka 650 dekar. De har regulert inn en utvidelse på fylling i vest på 35 dekar. De kan også bygge ut et havnebasseng, men her er det en vurdering av hva som er funksjonelt og kostnader. Videre utvikling på egen tomt må skje ved ombygginger, organisering og fysisk tilrettelegging av funksjonelt arealutnytting.

Vestbase Averøy har store utviklingsmuligheter. Det første byggetrinn utgjør 80 dekar. På sikt kan det legges til rette for mer enn 200 dekar basevirksomhet. Kristiansund Base Averøy ligger på vestre deler av dette baseområdet og har et areal på om lag 60 dekar.

Det fins også et baseområdet på Husøy blandet med noen annen virksomhet. På Husøy inngår mer enn 230 dekar i kommuneplan som kan nyttes til baseformål og havn/industri. På Bolgneset er det i tillegg vist areal på om lag 180 dekar som også kan tilrettelegges til samme formål.

Det kan synes som om det er tilrettelagt for arealer til baseformål i Kristiansundsområdet (Bremnesbassenget) for betydelig tid framover etter som en bygger ut Vestbase Averøy og Husøyområdet og gjør nødvendige forbedringer på Vestbase Kristiansund.

7.6.2 Andre sjøretta areal som kan nyttes for petroleumsvirksomheten

På Høgset terminalen i Gjemnes er mer enn 20 dekar tilrettelagt for dagens terminal og det er fremtidige muligheter for utvidelse slik at om lag 100 dekar kan inngå som sjøretta næringsområde.

På Einset i Tingvoll er det lagt til rette for næringsareal på 80 dekar hvorav 25 dekar kan sies å være sjøretta.

Fiskeribasen på Teistholmen / Bentneset har åpnet for annen næring enn fiskeribasert og dette kan også gi muligheter for petroleumsvirksomheten. Dette kan dreie seg om 50 dekar pluss eventuelle omdisponeringer.

7.6.3 Petroleumsbasert sjøretta industri

Umoe Sterkoder er lokalisert i Kristiansund og eier industriområder i Melkvika og på Dale (Dale Industripark), til sammen ca 150 dekar. I henhold til kommuneplan er det også muligheter for noe utvidelser i sjøområdene. Melkvika-eiendommen er i sin helhet utleid til Aibel AS.

Oss-nor er lokalisert i Kristiansunds havneområde som et næringsområde med dypvannskai og med et areal på om lag 15 dekar.

8 Vedlegg

8.1 Forholdet til Kommunereformen (mulighetsnotat)

Kommunereformen tar til orde for å skjele til såkalte «hverdagsregioner» når ny kommunestruktur skal etableres. I dette ligger det å tenke naturlige bo-, arbeids- og næringsregioner, men også historisk forankrede måter for samhandling, transport og handel. Samarbeidet mellom de seks kommunene vil langt på vei dekkes innen begrepet «hverdagsregion» og samlet ha en populasjon som er dekkende. Med sin arbeidsplassdekning på 91% i sekskommuneregionen, ser det likevel ut som Kristiansund, Averøy og Tingvoll er tettest integrert i dette arbeidsmarkedet.

Imidlertid kan det se ut til at kommunene Tingvoll, Halså og Gjemnes har valgt en viss orientering mot naboregioner i sør og øst. Fra Gjemnes er det eksempelvis tre ganger så mange pendlere til Molde som til Kristiansund. For Smøla er det Kristiansund som peker seg ut som den naturlige bytilknyttingen, men samtidig har Smøla relativt liten utpendling samlet sett. Fra Halså er det dobbelt så mange som pendler til Surnadal som til de fem andre samarbeidskommunene i prosjektet. Situasjonen forsterkes gjennom alle de ulike interkommunale tjenestesamarbeid som er etablert mellom kommunene i regionen.

Basert på pendlingsmønster er det vanskelig å påstå at de seks kommunene utgjør et felles bo- og arbeidsmarked og en samlet naturlig «hverdagsregion». Det er heller ikke fergefri forbindelse mellom alle seks kommunene, noe som understøtter konklusjonen.

Ekspertutvalget har valgt ut 10 oppgaver som eksempler på mulige nye oppgaver og som vil ligge til grunn for utarbeidelse av kommende stortingsmelding om kommunenes tjenesteansvar. Disse er fordelt på kommunen i kraft av 1. Tjenesteprodusent/myndighetsutøver og 2. Samfunnsutvikler:

De fleste av disse tjenestene fordrer en kommunistørrelse med minst 15 – 20.000 innbyggere og således relevant for den aktuelle regionen. Eksempelvis er Barnevern allerede organisert som et interkommunalt vertskommunesamarbeid mellom fire av de seks samarbeidende kommunene. Imidlertid er regionen neppe stor nok til å kunne overta de fylkeskommunale oppgavene som kollektivtransport og fylkesveier. Kommunene må være klar til å ta denne diskusjonen når stortingsmeldingen foreligger.

Med hensyn på den kommende reformprosessen vil det være noen overordnede sentrale problemstillinger som de samarbeidende kommunene må avklare og tydeliggjøre:

1. Målsetting og nytteverdi for hva som ønskes oppnådd, herunder hva som må unngås
2. Design av hele reformprosessen frem til 2020, hvordan skal den ledes, forankres og med hvilken metodikk og støtte
3. Hvordan høre innbyggerne på en praktisk og tjenlig måte?
4. Hvordan sikre lokalpolitisk deltakelse og styring i en ny kommune?
5. Hvordan sikre en bærekraftig arealdisponering og arealplanlegging i en ny kommuneregion («hverdagsregion»)?

6. By og byregioner må sette seg i førersetet, men hvordan videreutvikle tillit mellom kommunene som inngår?
7. Hvordan bevare og utvikle egen lokal identitet i en ny og større enhet – forholdet by og land?
8. Hvordan definere et felles arbeidsmarked, bomarked, servicemarked og «hverdagsregion» – hvem trenger hvem og til hva – kompletterende fortrinn i den enkelte kommune?
9. Hvordan organisere tjenestetyper i forhold til publikumsnærhet og fysisk sentralisering herunder avstemme forholdet mellom faglige stabsfunksjoner, administrative støttefunksjoner og allerede inngåtte interkommunale samarbeid
10. Hvordan sikre ny felles og positiv organisasjonskultur i den nye kommunen

Problemstillingene 4, 7, 8 og 9 besvares langt på vei i det pågående byregionprosjekt og i anbefalingene foran i denne rapporten. Mer konkret vil de 10 problemstillingene kreve avklaring og tydeliggjøring av den nye kommunens

1. Arbeidsgiverfunksjon, personalpolitikk, rettssikkerhet for ansatte og prosessene rundt virksomhetsoverdragelse
2. Juridiske og demografiske rammebetingelser i den nye kommunen herunder matrikkelsystem og kartverk
3. Økonomi - drift, finans og gjeldsportefølje
4. Skatte og innkrevingssystemet
5. Kompetanseutviklingsstrategi og rekrutteringspolicy
6. Valg av politisk og administrativ organisasjonsmodell – herunder interkommunale ordninger
7. Standard på formålsbyggene, kommunale veier og eiendommer,
8. Styrings- og plansystem, delegasjon og resultatoppfølging på tjenestekvalitet
9. IKT-plattform (informasjons- og kommunikasjonsteknologi), infrastruktur systemstøtte og digitalisering

Noen uttalte erfaringer og læringspunkter fra kommunesammenslutninger de senere årene:

- Prosessen må ha en klart uttalt *intensjon* fra politikerne om å utrede med sikte på sammenslåing og ikke bare «utrede og se hva det blir til». Dette må formuleres i en intensjonsavtale og vil gjelde tilsvarende når man framover i større grad skal utrede «med hvem» enn «om».
- Ordførerne i de aktuelle kommunene må vise vei i hele prosessen, være samarbeidets forbilder og sikre at prosessen holdes på et prinsipielt og samlende grunnlag.
- Et felles bo- og arbeidsmarked, stort antall etablerte samarbeidsordninger, kort avstand mellom eksisterende kommunesentra er *ikke tilstrekkelig* for å oppnå enighet om en sammenslåing.
- De *vanskelige spørsmålene* er like mye knyttet til følelser som praktiske konsekvenser. Spørsmålene gjelder ofte identitet, kommunesenter, demokratispørsmål, nærhet til tjenesteytingen, kommunevåpen og kommunenavn. Intensjonsavtalen må beskrive en *prosess* for å håndtere de vanskelige spørsmålene. Det avgjørende er at prosessen er avklart og derved forutsigbar.
- Analyser og utredninger må tegne et *fremtidsbilde av den nye kommunen* hvor eksisterende grenser er visket ut. Potensialet i den nye kommunen må synliggjøres for å svare på «hvorfor man skal slå sammen kommunene». Utredninger så langt har i hovedsak sammenstilling informasjon omkring dagens situasjon / historiske data for de eksisterende kommuner og presenterte generelle betraktninger om effekter av større kommuner. Dette blir en enda tydeligere problemstilling når spørsmålet blir hvem man skal finne sammen med og derav hvilket fremtidsbilde som oppfattes mest attraktivt.
- *Tjenestetilbudet* (og andre forhold av viktig betydning for innbyggerne) i den nye kommunen må *synliggjøres på et detaljnivå* som gjør at den enkelte innbygger kan gjøre en faktabasert vurdering og som fremstår som tillitsskapende.
- Intensjoner om sterk innbyggerinvolvering og kommunikasjon med riktig innhold er viktig. Ledende *lokalpolitikere – særlig ordførerne - må være synlige i den offentlige debatten*. Dersom felles kommunikasjon opphører i en lengre periode eksempelvis før folkeavstemming, oppstår et informasjonsvakuum som gir spillerom for større eller mindre «motaksjoner». Noen må være villige til å ta den politiske risiko det innebærer å fronte ja-alternativet. Er det ikke politisk vilje til å fronte et ja-alternativ kan mye tyde på at man ikke burde fremlagt saken for folkeavstemming. Gode prosesser og intensjonsavtaler blir minst like viktige fremover.
- I den utstrekning det har vært tidligere prosesser som har strandet, må eventuelle *uavklarte «konflikter» løses* før man går i gang med nye prosesser. Det må være et politisk samarbeidsklima preget av gjensidig tillit og respekt mellom de involverte på tross av at det kan være uenighet i sak. Dette gjelder også forholdet mellom folkevalgt posisjon og opposisjon i den enkelte kommune.
- Økonomiske konsekvenser må kunne håndteres, men er i utgangspunktet *underordnet* andre hensyn.

- I de sammenslåingsprosesser som nylig er analysert var det bare to involverte kommuner, og et alternativ var å fortsette alene. I lys av gjeldende kommunereform, vil det høyst sannsynlig være flere enn to involverte kommuner. Det er ikke gitt at alle læringspunktene fra tidligere sammenslåinger fortsatt vil være relevante.
- Det nye bildet vil for mange kommuner innebære et valg mellom flere alternativer, og som ikke kan gjøres uavhengig av hva omkringliggende kommuner velger. Utredning av alternative løsninger kompliserer situasjonen vesentlig og stiller ytterligere krav til politisk lederskap.
- De *vanskelige spørsmålene*, som identitet, rådhus, enhetsledelse, kommunenavn og lokaliseringsspørsmål, må fortsatt løses. Blir dette enklere når det vil være flere «tapere»? Intensjonsavtalen må fortsatt beskrive *en prosess* for å håndtere de vanskelige spørsmålene. Det avgjørende er at prosessen er avklart og forutsigbar.
- Det vil være enda viktigere at analyser og utredninger tegner et *fremtidsbilde av den nye kommunen* hvor eksisterende grenser er visket ut og at man ikke fortaper seg i beskrivelser av historie og dagens situasjon i den enkelte kommune. Potensialet i den nye kommunen må synliggjøres for å svare innbyggere og andre på «hvorfor man skal slå sammen kommunene».
- Til slutt kan det stilles spørsmål til hvor relevant folkeavstemminger vil være fremover og når skal de evt avholdes? Hva skal eventuelt fremlegges for velgerne; et valg mellom alternativer og/eller et konkret «fremforhandlet» forslag? Timing i forhold til kommunevalg og stortingsvalg er også viktig å tenke over.

8.2 Liste over personer som er intervjuet til interkommunalt tjenestesamarbeid:

Det ble i hovedsak gjennomført individuelle intervju ute i kommunene, men gruppeintervju og telefonintervju forekom også.

Kristiansund kommune

Geir Ole Kanestrøm, Fagforbundet
Just Ingebrigtsen, rådmann
Odd-Arild Bugge, kommuneplanlegger
Per Kristian Øyer, ordfører

Averøy kommune

Bente Sundalsfoll, Fagforbundet
May Bae Vevenstad, Utdanningsforbundet
Knut Mostad, rådmann
Ann Kristin Sørvik, ordfører

Tingvoll kommune

Bente Aspsæter, Fagforbundet
Olaug Haugen, rådmann
Bjørn Slettebakk, ass. rådmann
Peder H Aasprang, ordfører
Gunnar Waagan, Tingvollst
Turid Strøm, Bioforsk Økologisk

Gjemnes kommune

Lisa Marie Nagel Pedersen, Fagforbundet
Birgit Eliassen, rådmann
Odd Steinar Bjerkeseth, ordfører

Halsa kommune

Eli Norunn Furnes Fjærli, Fagforbundet
Ola Rognskog, ordfører
Peter Ardon, rådmann

Smøla kommune

Kåre Gunnar Farstad, Fagforbundet
Kirsten Stensø Skaget (rådmann)
Roger Osen (ordfører)

8.3 Tabeller og figurer

8.3.1 Tabell befolkning: høyeste fullførte utdanning

Høyeste fullførte utdanning		1980	1990	2000	2010	2012	2013
Grunnskolenivå	Menn	47,82 %	40,90 %	34,00 %	29,95 %	28,67 %	28,12 %
Grunnskolenivå	Kvinner	57,40 %	50,16 %	40,59 %	33,00 %	31,41 %	30,48 %
Videregående skole-nivå	Menn	40,93 %	43,96 %	45,80 %	43,80 %	43,17 %	42,70 %
Videregående skole-nivå	Kvinner	37,78 %	40,53 %	41,48 %	38,79 %	37,99 %	37,46 %
Universitets- og høyskolenivå kort	Menn	8,80 %	11,52 %	15,10 %	16,97 %	17,40 %	17,52 %
Universitets- og høyskolenivå kort	Kvinner	8,70 %	12,71 %	18,79 %	24,19 %	25,25 %	25,57 %
Universitets- og høyskolenivå lang	Menn	4,20 %	5,10 %	6,61 %	8,19 %	8,61 %	8,71 %
Universitets- og høyskolenivå lang	Kvinner	0,70 %	1,33 %	2,87 %	5,52 %	6,36 %	6,67 %
Uoppgitt eller ingen fullført utdanning	Menn	1,57 %	1,83 %	1,54 %	3,38 %	3,89 %	4,49 %
Uoppgitt eller ingen fullført utdanning	Kvinner	1,27 %	1,42 %	1,49 %	2,71 %	2,78 %	3,29 %

8.3.2 Tabell: Sammenlikning av sysselsetting i hovednæringer over tid

Hovednæringer	2008	2010	2012	2013	Prosentvis endring 2008-2013
Primærnæringer	1125	1420	948	882	-21,6 %
Bergverk	14	1	3	3	-78,6 %
Fiskeforedling og næringsmiddelindustri	575	572	494	497	-13,6 %
Råolje og naturgass, utvinning og rørtransport	170	387	659	681	300,6 %
Annen industri	351	337	325	285	-18,8 %
Verkstedproduksjon	941	838	911	933	-0,9 %
Kraft- og vannforsyning	235	266	283	298	26,8 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	1280	1311	1462	1477	15,4 %
Engros- og agenturhandel (utenom motorkjøretøy)	450	404	450	465	3,3 %
Detaljhandel (utenom motorkjøretøy)	1672	1532	1539	1504	-10,0 %
Handel med motorkjøretøy, rep. m.v.	399	449	431	396	-0,8 %
Hotell-, restaurant- og reiselivsvirksomhet	583	600	570	567	-2,7 %
Kulturvirksomheter	263	284	286	248	-5,7 %
Transport, lagring og distribusjon	1628	1600	1549	1601	-1,7 %
Telekommunikasjon og informasjonsteknologi	88	46	74	99	12,5 %
Finansiell og forretningsmessig tjenesteyting	1147	1108	1154	1203	4,9 %
Forskning, utvikling og rådgivende tjenesteyting	932	636	699	694	-25,5 %
Privat undervisning, helse-, pleie- og omsorgstjeneste	641	785	763	745	16,2 %
Kommunal tjenesteyting	3807	3953	4064	4186	10,0 %
Statlig tjenesteyting	1081	1107	1167	1169	8,1 %
Uoppgitt	83	93	92	102	22,9 %
Sum sysselsetting ("Arbeidsplasser")	17465	17729	17923	18035	3,3 %

8.3.3 Tabell: Omsetning av detaljvarer, Kristiansundregionen

Omsetning av detaljvarer, Kristiansund regionen. I hele 1000 kr.					
Kommune	2009	2010	2011	2012	% endring 2011-12
Kristiansund	1 896 434	1 946 841	2 010 235	2 076 205	3,3 %
Averøy	249 924	247 600	257 829	272 171	5,6 %
Gjemnes	66 956	71 615	77 336	78 399	1,4 %
Tingvoll	144 007	141 391	147 181	155 856	5,9 %
Halsa	68 770	68 078	69 567	65 176	- 6,3 %
Smøla	125 516	126 395	122 589	138 764	13,2 %
Møre og Romsdal	17 141 688	17 565 055	18 037 387	18 749 086	3,9 %

8.3.4 Tabell: Omsetning av dagligvarer, Kristiansundregionen

Omsetning av dagligvarer Kristiansund regionen, i hele 1000 kr					
Kommune	2009	2010	2011	2012	% endring 2011-12
Kristiansund	795 213	820 951	851 588	861 173	1,1 %
Averøy	151 335	150 197	161 661	171 210	5,9 %
Gjemnes	64 865	69 869	74 701	76 515	2,4 %
Tingvoll	94 011	94 655	99 822	104 285	4,5 %
Halsa	55 529	55 436	57 390	52 003	- 9,4 %
Smøla	80 496	86 008	81 795	85 974	5,1 %
Møre og Romsdal fylke	7 827 661	7 988 592	8 236 040	8 558 044	3,9 %

satsingsområder i næringsutvikling

8.3.5 Tabell: Kommunenes

Felles satsingsområder	Averøy, Kristiansund	Gjemnes	Tingvoll	Halsa	Smøla
Næringer/ næringsklynger					
Petroleum og energi Styrke og posisjonere næringsklynge, teknologiutvikling. Samarbeide om kapasitet på sjøretta næringsarealer.	Operasjonelt senter for olje- og gassvirksomheten i Norskehavet		Vurdere potensiale for etableringer knyttet til olje/gass. Leverandør-industri	Mulig kapasitet næringsareal	Ledende vindkraft-kommune, kompetanse og vertsskapsrolle. Utvikle leverandør-industri. Mulig kapasitet sjøretta næringsareal.
Havbruk og fiskeri Styrke næringsklynge, den nye bioøkonomien: Nyskaping i produkt og foredling. Videreutvikle sentrale funksjoner for næringen. Samarbeide om lokalisering av ny fiskerihavn.	Senter i en ledende sjømatregion	Fiske og fangst		Fiskeri og havbruk viktig næring.	Fiskeri og havbruk. Ledende innen foredling av sjøprodukter. FoU, produkt-utvikling, omsetningsledd. Lærlingeplasser, beholde konsesjoner.
Landbruk, Økologi, bærekraft Ivaretatt gjennom jordbruksplaner, eller aktuelt satsingsområde? Foredling av skog Lokal mat,merkevarebygging	Egen landbruksplan	Landbruk, skog	Økokommunen Tingvoll Egen landbruksplan. Nisje-produkter som Tingvollst og Tingvoll økopark.	Større foredling av råvarer fra skog. Tre og trekompetanse	Landbruk i handlingsplan. Opprettholde og øke verdiskaping. Utvikle tilleggsnæringer. Ledende innen foredling av landbruksprodukter
Industri ivaretas gjennom næringsnøytrale strategier.		Industri (areal, kompetanse/FoU og etableringer)		Mange små bedrifter. Industri knyttet til maritim og oppdrett.	
Reiseliv og kulturnæringer Felles destinasjonsselskap for markedsføring og profilering er etablert. Arbeide for god rollefordeling, utvikling av aktiviteter og attraksjoner.	Kultur og reiseliv Etablering av kulturbasert reiseliv.	Reiseliv, mange fritidsboliger	Tingvoll økopark	Satsing på reiseliv tilknyttet gardsbruk og lokale naturressurser. «Åpen fjord» - rundreiseprodukt	Natur- og kulturbasert reiseliv, kurs og konferanser. Markedsføring, fritids og aktivitetsturisme. Kulturbasert reiseliv, arrangementer.

Felles satsingsområder	Averøy, Kristiansund	Gjemnes	Tingvoll	Halsa	Smøla
Handel og service Skape en sterk og funksjonell region, med regionsenteret Kristiansund og livskraftig senterstruktur i resten av regionen. Attraktive handels- og tjenestetilbud.	Handel og service Attraktivt offentlig og privat servicetilbud for privatpersoner og bedrifter.	Attraktivt senter, minske handelslekkasje	Sentrumsutvikling		Utvidet grunnlag for handel gjennom besøkende.

Felles satsingsområder	Averøy, Kristiansund	Gjemnes	Tingvoll	Halsa	Smøla
Næringsnøytrale strategier					
Nyskaping og omstilling.	Tilrettelegging for grundere og innovasjon	Nyskaping, omstilling og utvikling, Etablererveiledning	Verdiskaping og etablering. Innovasjonsnettverk «Tingvoll bærekraft».	Øke antall ny-etableringer og styrke eksisterende næringsliv	Tilrettelegging for ny nærings-virksomhet. Utløse lønnsom verdiskaping og ønsket bosetting.
Risikovillig kapital Ikke aktuelt?	Tilgang på risikovillig kapital (liten aktivitet)			Mangel på risikovillig kapital?	Knytte kontakter mot miljøer med risikovillig kapital
Kompetanse: Utvikle tilbud om høyere utdanning regionalt, øke bruk av FoU. Motivere ungdom for utdanning relevant for regionalt næringsliv.	Kompetanse, utvikle studietilbud ved studiesenteret. FoU.	Kompetanse-utvikling og FoU for industri	Ungdom og kompetanse	Rekruttering av arbeidskraft og spiss-kompetanse tilpasset næringslivets behov.	Rekruttering og kvalifisering. Ungdomsskole, lærlinge-plasser, etter- og videreutdanning for voksne
Infrastruktur og arealutnyttelse Samarbeide om realisering av prioriterte infrastrukturprosjekter, samordne arealplaner for næring?	Utvikling av infrastruktur og areal-utnyttelse	ABS-kommune, areal, fiberkabel, næringsarealer	Infrastruktur og samferdsel	Sikre arealer til næring, på land og i sjø. Gode komuni-kasjoner innen kommunen og til omkringliggende regioner.	Havn- og næringsareal. Turisthavn, inn- og utskipings-havn.
Omdømme Økt synlighet, regionalt omdømme Jobbe for et felles, godt omdømme for regionen	Skape felles positive holdninger (omdømme)	Oppnå godt omdømme	Omdømme-prosjekt	Samarbeid mellom lokale og regionale nærings og kulturkrefter, rekruttering av nye innbyggere og tilbake-flytting ungdom.	Profilering og merkevarebygging. Omdømme gjennom kultur- og markedsføringsaktiviteter i kommunen, Kristiansund, og på festivaler.

8.4 Liste over personer som er intervjuet til nærings- og arealutvikling:

Intervjuer med kommuner ble gjennomført som gruppeintervjuer, med næringsliv som deltakere i Tingvoll og Gjemnes kommuner.

Averøy kommune:

Martin Ove Karlsen, leder plan/teknisk
Gregus Kristensen, næringssjef
Maxim Galashievsky, kommuneplanlegger

Gjemnes kommune:

Olav Inge Hoem, leder areal og drift:
Olav Bjørn Nilssen, kulturleder og saksbehandler næringssaker
Bente Bjerkeset Solenes, bondelaget

Kristiansund kommune:

Odd-Arild Bugge, kommuneplanlegger
Eigunn Stav Sætre, kultur og næringssjef
Helge Hegreberg, rådgiver olje- og energi
Geir Aakvik, plan og byggesaksjef.
Bente Weiset Frantzen, næringskonsulent

Tingvoll kommune:

Olaug Haugen, rådmann
Bjørn Ranheim Slettbakk, assisterende rådmann
Åse Bjerke, kultur og næringsansvarlig:
Per Gunnar Løset, teknisk etat
Anne Reiten Gilbert, Tingvoll Næringsforum

Halsa kommune:

Ragnhild Godal Tunheim, kultur og nærings ansvarlig
Arnstein Stokke, leder næringsforening

Smøla kommune:

Gunnlaug Kristiansen, daglig leder Smøla nærings- og kultursenter KF
Per Anton Brennskag, styreleder i Smøla Nærings- og kultursenter
Einar Wikan, næringsrådgiver
Egil Holberg, Smøla næringsforening

KOMvekst, Ellen Engdahl

Knudtzson senteret: Åsa Sildnes

Vestbase: Alf Dahl og Ture Haugen

Visit Nordmøre og Romsdal: Roar Harsvik

8.5 Deltakerliste workshop om næringsutvikling

WORKSHOP 8.12.2014. RÅDHUSET I KRISTIANSUND

Deltakerliste og gruppeinndeling

Navn	Gruppe	Kommune	Rolle/stilling
Anne G Reiten	1	Tingvoll	Tingvoll næringsforum
Anne Solheim		N/A	Asplan Viak
Arne Tømmerbakke	2	Gjemnes	Gjemnes næringsforum
Bente Weiseth Frantzen,	2	Kristiansund	Næringskonsulent Kristiansund kommune, sekretær
Berit Hannasvik	1	Averøy	Ass Rådmann Averøy kommune,
Brynjulf Røeggen	2	Averøy	Sparebanken NordVest, Gruppeleder
Gregus Kristensen	3	Averøy	Rådgiver næring Averøy kommune,
Helge Hegerberg,	1	Kristiansund	Rådgiver olje og energi Kristiansund kommune, Sekretær
Jan Aage Neerland	3	Kristiansund	Sparebanken NordVest,
Jarle Haga,	2	Averøy	Rådgiver i fiskeri
Johan Aas,	1	Kristiansund	Nordea Kristiansund
Julian Vangen,	2	Averøy/Kristiansund	Råfisklaget Kristiansund
Linda Offenberg	3	Kristiansund	Nestleder styret i Kom Vekst/Rådgiver Bølgen Næringshage
Line Lønning Andresen	3	Kristiansund	Operasjef Operaen i Kristiansund
Liv Berit Bach	3	Kristiansund	Leder marked og medlem KBBL
Nina Korsfur	3	Kristiansund	Leder Amfisenteret i sentrum
Per Kvarsvik	2	Kristiansund/Averøy	Fagleder Kristiansund vgs/Fagskole/kommunepolitiker Averøy
Stein Arne Schnell,	1	Kristiansund	Adm. dir Oss-nor, oljeservice. Gruppeleder
Stig O. Jacobsen	3	Gjemnes	Eiendomsutvikler - ikke endelig bekreftet
Trond Åsgaard	3	Kristiansund	Leder FG Eiendom, gruppeleder
Trygve Sivertsen		N/A	PWC
Turid Strøm	2	Tingvoll	Bioforsk
Yngve Kruse	3	Kristiansund	Leder Bølgen Næringshage
Åsa Sildnes	1	Kristiansund	Leder Knudtzonsenteret, inkubator
Åse Bjerke	3	Tingvoll	Kultur og næring Tingvoll kommune, sekretær